

Naši izgledi

Še dobro so nam v spominu tista leta, ko smo ob sprejemanju letnega gospodarskega načrta ugotavljali, ali imamo dovolj naročil oziroma koliko jih moramo še pridobiti, da bo načrt izpolnjen. Kot proizvajalci investicijske opreme smo bili vedno izpostavljeni najrazličnejšim nihanjem — od pomanjkanja dela do preobremenitev. Vsekakor so bili boljši tisti časi, ko je bilo dela dovolj.

Pomanjkanju dela smo se izogibali na ta način, da smo postopoma osvajali nove proizvode, tako za domači kot tudi za tuji trg. Sčasoma smo se dokopali do zanimivega proizvodnega programa, tako da zadnje čase s pridobivanjem naročil sploh nismo imeli težav. Lahko bi celo rekli, da nam je malce godilo, ko smo bili edini proizvajalci nekaterih proizvodov v Jugoslaviji. Medtem pa ostala podjetja niso spala. Tudi ona so širila svoje proizvodne programe in začela izdelovati iskane proizvode. Vsekakor je bil naš proizvodni program

za marsikatero od njih zelo mikaven — pravi magnet. Danes lahko le ugotavljamo, da ima vsak od naših proizvodov v Jugoslaviji vsaj po enega ali več konkurentov, čeprav le po imenu. Da, tudi vodne turbine niso več izjema! Sicer pa je bil naš proizvodni program že tako in tako ves čas izpostavljen tudi tuji konkurenci, tej pa se je sedaj pridružila še domača.

Nikakor ne smemo teh besed razumeti kot povabilo na pogreb. Še zdaleč ne! Vsekakor pa je potrebno opozorilo, da konkurence ne smemo

podcenjevati, ta namreč išče naše šibke točke. Naša šibka točka pa bi bila tudi to, če bi za trenutek pozabili, kakšna je bila naša razvojna pot, kako smo osvajali nove proizvode, kakovost, ime in kako smo pridobivali in utrjevali naš poslovni ugled.

Najboljši barometer za to so pridobljena naročila. Če ta upadajo, je z našim poslovanjem nekaj narobe. Kadar pa je naročil dovolj, smo sicer zadovoljni, vendar pred težko nalogo — kako izgotoviti (realizirati) vsa naročila v pogodbenih rokih.

In prav takšno je danes stanje v Litostroju. Na začetku leta smo z zadovoljstvom ugotovili, da je gospodarski načrt z naročili pokrit. Še več! Proizvodnja vseh vrst proizvodov je celo rahlo preobremenjena. Ali je to dobro ali slabo — to je zdaj vprašanje. Edina samokritična pripomba bi bila, da to dobro stanje naročil vsebuje nekaj zamujenih rokov, nekaterih celo preveč! Kdaj bomo te zamude odpravili? Ali so zanje res le upravičeni vzroki? Resnici na ljubo — mnogo bi jih našli, saj bi bilo pravo čudo, če bi šle prav mimo Litostroja vse tiste težave, o katerih smo v lanskem letu nemalo slišali tako za jugoslovanski gospodarski prostor kakor tudi za svet kot celoto. Naj bo tako ali drugače, vedno bomo živeli le od rezultatov lastnega dela.

Žal je uodno stanje naročil le eden od pogojev za naše dobre izgleda. Pravo vrednost dobi šele takrat, če ga primerjamo z ostalimi sorodnimi delovnimi organizacijami doma in v svetu. Povsod ni tako! Pomanjkanje dela pa je težak družbeni problem!

Naše stanje naročil vsebuje tudi veliko izvoznih naročil, kar je danes precej pomembno. Za več kot 40 milijonov dolarjev jih je! To je drugi izpolnjeni pogoj za naše dobre izgleda. Izvozni posli nam povedo, da nas tuji trg priznava in da smo usposobljeni za mednarodno menjavo. Tega zaupanja ne smemo izgubiti!

Med nadaljnje izpolnjene pogoje za naše dobre izgleda so tudi sorazmerno sodobna osnovna sredstva, naši investicijski programi, ki jih kar uspešno in po načrtu izpolnjujemo, ter nenazadnje celoten delovni kolektiv.

Eden izmed pogojev, ki nam je v preteklosti delal največ preglavic, zanj pa tudi v prihodnje ni najboljših izgledov, je oskrbovanje z reprodukcijskimi materiali. To nam bo sicer povzročalo le težave, ni pa to neresljiv problem.

Nič manjših težav nam niso povzročali stroški in cene. Ti dve kategoriji bosta tudi letos naši nevšečni spremljevalki. Še in še bi lahko naštevale in opozarjali na predvidene probleme, a je verjetno odveč, saj se, kdor dela, vsakodnevno srečuje z njimi. Vse probleme moramo uspešno reševati! To pa je tudi osnovna zahteva vsakega gospodarjenja. Dobro gospodarjenje nam zagotavlja dobre izgleda za naš vsakdan in za naš jutri.

Izmenjava izkušenj

V februarju so nas obiskali sovjetski strokovnjaki za varjenje iz UNJEŠ-TEHNIKA, in sicer po posredovanju »RUDNAPA« iz Beograda. 26. in 27. februarja so nam predavali:

- dr. profesor Viktor ŠEVCOV, dipl. ing. znanstvenik in raziskovalec iz Patonovega instituta, Kijev,
- dipl. ing. Vladimir Vasiljevič-KOZIK — raziskovalec Patonovega instituta,
- dipl. ing. Aleksander MALAJ, NKMZ — težka strojegradnja — interni razvojni institut, Kramatorsk,
- dipl. ing. Oleg Vitoljevič SVIRIDOV — NKMZ — Kramatorsk,
- dr. dipl. ing. Vladimir Vasiljevič DURKIN, Mašinski zavod, interni institut Sverdlovsk.

Omenjeni strokovnjaki so si pred pričetkom predavanj ogledali proizvodne obrate, kjer se uporabljajo varilni postopki in v zvezi s tem dali nekatere koristne predloge. Posebno zanimiva so bila njihova predavanja, ki so se predvsem nanašala na varjenje debelostenskih materialov, in sicer po postopku varjenja pod žlindro, varjenje v ozki reži pod prostorom, varjenje v zaščitni atmosferi CO₂, varjenje z elektronskim snopom in sodobna rezanja materialov v težki industriji. Predavanja so nakazala razlike, prednosti in ekonomičnost posameznih postopkov med seboj in istočasno opredelila pomožne naprave, ki take postopke spremljajo kot nujno potrebno za uspešno in kvalitetno varjenje. Predavanja so bila koristna za naš nadaljnji razvoj pri izdelavi težkih zvarjencev in ulitkov z opredeljitvijo na varjenje pod žlindro in posebej v ozki reži. Dogovorili smo se da bomo nadaljevali začeto sodelovanje in izmenjavali medsebojna mnenja in izkustva.

Strokovnjake je vodil in organiziral predavanja naš sodelavec tovariš Vinko Kabaj, tehnolog konsultant in vodja oddelka za varjenje v tozdu IRRP. Predavanj v obeh dneh se je udeležilo povprečno 34 poslušalcev. Sovjetski strokovnjaki so Litostroj zapustili z najboljšimi vtisi, kar je potrdila izjava vodiča dipl. oec. Jankovića iz Rudnapa.

V. Kabaj

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 6000 izvodov — Uredniški odbor: predsednik dipl. inž. Anton Tomažič, namestnik inž. Milan Jurjavčič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Jure Vulkan, Tone Erman, mag. dipl. inž. Peter Vogrič, Marjan Sigulin in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc-Lamut. Telefon uredništva 556 021 (n. c.) interna 202, 246 — Poština plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

P. Poženel: POMLAD

Energija odteka

Že nekaj let pretresa svet neizprosna energetska kriza. Strokovnjaki in znanstveniki vseh svetovnih gospodarstev si prizadevajo in iščejo nove dolgoročne vire energije. To sta predvsem sonce in akumulirana toplota v zemlji in oceanih. Porajajo se številni perspektivno usmerjeni programi, ki so zaenkrat še zelo odmaknjeni od realnosti, pri tem pa zanemarijajo bogastvo klasičnih še neizkoriščenih virov energije. Predvsem gre tu za vodo, ki v veliki meri še neizkoriščena odteka tudi mimo naših planov in programov.

Litostroj kot proizvajalec energetske opreme za izkoriščanje vodne energije je vpet v prizadevanja in iskanje novih rešitev za izkoriščanje voda. Vsa ta naša prizadevanja ter raziskave in razvoj pa so lahko le prazno delo, če širša družbena skupnost pri planiranju ne posveča zadosti velike pozornosti še neizkoriščeni vodni energiji.

Zanimivo je, da smo prav v teh letih, ko je energetska kriza v svetu in tudi pri nas najbolj drastično pokazala svoje zobe, zgradili v Jugoslaviji najmanj hidroelektrarn v vsej povojni izgradnji. Tudi srednjeročni plani 1981—1985 vsaj za Slovenijo ne obetajo perspektiv na tem področju. Za Litostroj je pri tem stanju pomembno, da je s svojimi zmogljivostmi usmerjen na svetovno tržišče, še posebno v tiste države, kjer so že spoznali ceno in pomembnost vodne energije.

Kljub temu pa bi morali v perspektivah do leta 2000 odpreti možnosti in v celoti napraviti nekaj več k izboljšanju energetske bilance Slovenije in Jugoslavije pri izkoriščanju vodnih virov.

Kje so dejanske perspektive Litostroja in v kateri smeri se bo gibal njegov razvoj pri izkoriščanju vodne energije?

Novi objekti bodo v svoji strukturi predvsem orientirani na nizke padce, torej bodo opremljeni s Kaplanovimi in cevnimi agregati. Istočasno bodo za boljše izkoriščanje pretočnih elektrarn postavljeni prečrpalno — akumulacijski oziroma reverzibilni agregati.

Velika rezerva energije je v starih, pred dvajset in več leti zgrajenih objektih. Današnje znanje nam omogoča, da z rekonstrukcijo pretočnega trakta in z ustrezno avtomatiko povečamo moč turbin tudi do 30 odstotkov. Nekaj takih posegov smo že naredili (primer HE Jablanica).

Tudi male turbine naj bi po svoji perspektivi prispevale k izboljšanju energetskega stanja. Res je, da so majhne, toda lahko jih je veliko in z dobro organiziranim pristopom so lahko tudi poceni.

Poglejmo še, kaj nam nudijo naše reke do leta 2000.

V Jugoslaviji naj bi zgradili hidroelektrarne s skupno močjo okoli 11.000 MW, od tega približno 5000 MW s prečrpalno — akumulacijskim sistemom.

V Sloveniji pa perspektiva kaže, da je možno zgraditi 1500 MW, od tega 480 MW s prečrpalno — akumulacijskimi sistemi.

Ti podatki so dovolj zgovorni in je naša energetska perspektiva svetla. Treba jo je le izkoristiti raje danes kot jutri, kajti energija je vedno bolj dragocena.

Z. Prodan

V.N.

PROGRAMSKE USMERITVE KONFERENCE OOS LITOSTROJ V LETU 1981

Potrebna bo aktivnost nas vseh

Delovni program za leto 1981 je konferenca OOS TZ Litostroj sprejela na svoji letni programski konferenci. Usmeritve temeljijo na nalogah, ki smo si jih zadali na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, 8. kongresu ZSJ ter na 1. in 2. konferenci Zveze sindikatov Slovenije. V program so izpostavljene predvsem naloge, ki izhajajo iz aktualne družbene problematike in zahtevajo družbenopolitično aktivnost vseh organizacij in organov zveze sindikatov, usklajeno z drugimi družbenopolitičnimi organi in samoupravnimi organi v delovni organizaciji.

● Prva naloga bo vsekakor uveljavljanje samoupravnih, družbeno-gospodarskih in družbenopolitičnih odnosov zlasti pri uresničevanju in doslednem izvajanju zakona o združenem delu, vseh sistemskih zakonov in družbenopolitičnih usmeritev. Nedvomno bodo priprave in naš aktivni prispevek k vsebini 3. kongresa samoupravljalcev bistveno prispevale k utrjevanju in nadaljnjemu razvoju sistema socialističnega samoupravljanja.

● Uveljavljanje načel delitve po delu in rezultatih dela bo prav tako zahtevalo veliko angažiranost vseh pri uresničevanju družbenega dogovora, sklepov in stališč, sprejetih na 2. konferenci Zveze sindikatov Slovenije, ki morajo svojo potrditev doseči na vseh ravneh pridobivanja dohodka. Pri tem pa mora biti povsod prisotna družbenopolitična aktivnost ob sprotne spremljanju gospodarjenja in izvajanja politike gospodarske stabilizacije s posebnim poudarkom pri obravnavi periodičnih in zaključnih računov, hkrati pa seveda z doslednim izvajanjem načel družbenega planiranja. Zato bomo vztrajali ob skupno dogovorjenih planih, ki pa morajo biti realni in usmerjeni zlasti tako, da jih bomo v celoti tudi izpolnili.

● Pri zaposlovanju in delovnih razmerjih bodo naše aktivnosti v delovni organizaciji Litostroj usmerjene predvsem v uresničevanje načrtnega zaposlovanja in smotne izrabe delovnega časa. Delovna razmerja pa bodo zaradi sprememb zakona nedvomno zahtevala ustrezno dograjevanje obstoječih samoupravnih aktov, kar bo moral sindikat še posebno spremljati in po potrebi tudi ukrepati.

● Nemalo pozornosti in dela bomo morali posvetiti uveljavljanju samoupravnih družbeno-gospodarskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, zlasti uresničevanju novega zakona o stanovanjskem gospodarstvu in družbenega dogovora in priprave ustreznih samoupravnih aktov za reševanje stanovanjske problematike TOZD in DS in delovni organizaciji.

Za zagotavljanje zdravih, varnih in humanih delovnih in življenjskih razmer delavcev bo treba dosledno vztrajati pri izvajanju družbenega dogovora in samoupravnega sporazuma o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere že zaposlenih delavcev, ki teh pogojev nimajo, in ob zaposlovanju novih delavcev.

● Vso pozornost moramo nameniti izobraževanju, ki pa mora biti opredeljeno na podlagi potreb, izraženih v izobraževalnih planih. Posebno skrb bomo namenili izobraževanju ob delu posebno tistim delavcem brez uspešno končane osnovne šole. Usmerili jih bomo v take programe strokovnega izobraževanja, ki omogočajo pridobitev manjkajočih osnovnošolskih znanj.

● Zaradi ugotovitve, da so kultura, oddih, šport in rekreacija še premalo razširjeni v našem delu, bo potrebno razgibati delavce, ki so zadolženi za ta področja. Posebno si bomo morali prizadevati za uresničevanje možnosti za organiziran oddih delavcev, s tem da čimprej povečamo

zmogljivosti, oziroma da v letošnjem letu začnemo gradnjo počitniških domov. S tem pa bi lahko pospešili preventivno letovanje zlasti tistih delavcev, ki delajo pri težjih delih, invalidov, starejših delavcev in delavcev, ki so socialno ogroženi.

● Krepitev organizacije in organov Zveze sindikatov bo zahtevala veliko angažiranost za množično vključevanje članov in organov Zveze sindikatov in vse faze sprejemanja odločitev v našem samoupravnem političnem sistemu. Pri tem nam bo razvijanje demokratizacije in krepitve kolektivnega vodenja in odgovornosti ena glavnih nalog. Uresničevanje vloge Zveze sindikatov pri oblikovanju kadrovske politike nam nalaga v prvi vrsti spremljanje in izvajanje družbenega dogovora o kadrovski politiki, s tem pa seveda ugotavljanje usklajenosti samoupravnih splošnih aktov s tem dogovorom.

● Druga pomembna naloga v letošnjem letu bodo vsekakor kadrov-

ske priprave na volitve v sindikalne in v samoupravne in druge organe in delegacije.

Zato bo naša aktivnost usmerjena v pridobivanje čimvečjega števila usposobljenih in v delu preizkušenih delavcev, ki bodo krepili kadrovske podlago ne le v zvezi sindikatov, temveč tudi na področju delegatskega samoupravljanja.

● Na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite bomo predvsem ocenili uresničevanje kongresnih dokumentov, nadaljevali z utrjevanjem ljudske obrambe in družbene samozaščite v TOZD/DS in delovni organizaciji, ocenjevali varnostne razmere in na tej osnovi spodbujali obrambne priprave in družbeno samozaščito. Predvsem pa si bomo prizadevali za čimvečjo množičnost pri pripravah in delovanju civilne in narodne zaščite, za krepitev takih odnosov, ki temeljijo na načelih solidarnosti in vzajemne pomoči.

Pri vseh teh aktivnostih pa moramo doseči popolno obveščenost delavcev. Le dobro obveščen delavec lahko pravilno samoupravno odloča. Zato je potrebno temu področju posvetiti še večjo pozornost, saj je to področje posebna naloga, sindikata.

Nedvomno se bomo v sindikatu srečevali še z vrsto sprotnih zadev, ki bodo zahtevale konkretnizacijo in hitro ukrepanje.

P. Stupnikar

Preprečujmo požare

Vsako gorenje, ki ga ne moremo obvladati, imenujemo požar. Sodobna tehnologija terja veliko uporabo različnih vnetljivih snovi in toplotnih virov, zato nam stalno preti požarna nevarnost.

Požarna preventiva določa:

- Loči gorljive snovi od toplotnih virov — izvora ognja!
- Ne kopiči vnetljivih snovi v proizvodnih obratih!
- Skladišči požarnotehnično varno garljive snovi, izdelke in polizdelke!

Če zagori — ukrepaj:

- Obvesti gasilce! (Telefon št. 222 in 223)
- Povej točne podatke o nastanku požara in svoje ime!
- Pomagaj poškodovanim oziroma pokliči pomoč!
- Uporabi najbližji gasilni aparat in usmeri curek v podnožje ognja!
- Zapri vrata, posebno požarna vrata, da preprečiš širjenje požara, ustavi prezračevalne naprave in izključi električni tok!

Vedno pa

- zahtevaj, da si poučen o uporabi ročnih gasilnih aparatov,
- se seznanjaj z zasilnimi izhodi, z zidnimi hidranti, glavnimi električnimi stikali, z zapornimi ventili za plin in komprimiran zrak,
- se spoznavaj s požarnimi nevarnostmi na svojem delovnem mestu in nujnimi ukrepi, da preprečiš začetni požar!

Zavedajmo se, da vsak požar lahko ogrozi tudi tvoje in družbeno premoženje in uniči ves naš trud.

Zato gasilci v naši poklicni gasilski enoti in prostovoljni gasilci v našem društvu želijo in pričakujejo vaše sodelovanje, da bi lahko še bolj uspešno organizirali požarnovarnostno službo in tako pomagali sebi in sodelavcem ob požarnih nesrečah in elementarnih nezgodah.

Vabimo vse, zlasti mladino, da se vključite v vrste prostovoljnih gasilcev Industrijskega gasilskega društva Titovi zavodi Litostroj, kjer se boste seznanili s preventivnimi ukrepi, Spoznali gasilsko tehniko in se usposobili za gašenje raznih požarov. Prijavnico dobite pri poklicni gasilski enoti!

A. Burger

Kritično o svojem delu

7. marca so imeli člani našega kolektiva, ki so prostovoljni gasilci, izredni občni zbor svojega društva. Zbrali so se v mali dvorani litostrojske restavracije.

Vendar pa letošnji zbor prostovoljnih gasilcev ni bil povsem običajen. Imel je dve posebnosti. Prva posebnost je bila sklicanje izrednega občnega zbora, ker bi po veljavnem statutu morala biti le letna konferenca, druga posebnost pa je bila zelo prizadeta razprava o vlogi in pomenu prostovoljnega gasilstva pri požarni varnosti in delovni organizaciji.

Izredni občni zbor je bil sklican zaradi sprejema novega statuta društva. Že celo lansko leto so bile živahne razprave v gasilskih organizacijah, gasilskih zvezah in skupnostih za varstvo pred požarom, o boljšem organiziranju požarnega varstva, povezavi prostovoljnih in poklicnih gasilcev pri gašenju požarov, preventivni dejavnosti in izobraževanju gasilskih kadrov. Obenem pa so bile tudi razprave o uskladitvi pravil in statuten na področju požarnega varstva s samoupravnim organiziranjem in razvojem samoupravnih razmerij na drugih področjih. Te uskladitve je bilo potrebno vključiti v statut društva. V novem statutu je posebej poudarjeno, da gasilsko društvo vključuje v svoje članstvo delavce delovne organizacije, ki želijo z aktivnim delom sodelovati v društvu in razvijati v celotnem kolektivu požarnovarnostno kulturo. Dopolnjen je bil tudi prvi člen prejšnjega statuta z opredelitvijo nalog društva. Društvo izvršuje svoje naloge pri uresničevanju varstva pred požari po svojih pravilih, vendar pa skupno z nalogami, ki jih imajo na področju požarnega varstva delavski svet, komisija za varstvo pred požarom, poklicna gasilska enota, prostovoljno gasilsko

društvo in odgovorni delavci. Tudi zakon o varstvu pred požarom ne ločuje prostovoljnih, industrijskih in poklicnih enot pri gašenju in preventivni dejavnosti. Predsednik društva tovariš Franc Kolar je tudi v svojem poročilu o delu v preteklem letu poudaril to povezanost med poklicnimi in prostovoljnimi gasilci v naši delovni organizaciji. Kot primer je navedel skupne vaje prostovoljnih in poklicnih gasilcev ter članstvo dveh poklicnih gasilcev v upravnem odboru društva in dveh poklicnih gasilcev v poveljstvu operativne enote prostovoljcev. Razen te povezanosti gasilcev in ostalih nosilcev nalog pri požarni varnosti, ki je v novem statutu omenjena v več členih, predvideva statut tudi dva nova organa društva — samoupravno sodišče in odbor za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito. Samoupravno sodišče kot organ društva samostojno odloča o raznih sporih. Pravnomočne odločbe in poravnave, sklenjene pred samoupravnim sodiščem, so izvršljive, možen pa je predlog za preizkus zakonitosti pred sodiščem. Naloge društva s področja samozaščite so opredeljene v posebnem členu, odbor za SLO in družbeno samozaščito pa obravnava vprašanja s tega področja. V samoupravno sodišče so bili izvoljeni Ivan Kos, Darinka Perko in Franc Gašperlin, v odbor za SLO in družbeno samozaščito pa Brane Bavdež in Avgust Burger. Predsednik tega odbora pa je po določilih statuta predsednik društva.

Druga posebnost izrednega občnega zbora prostovoljnih gasilcev je

bila razprava, ki se je razvila po poročilih predsednika društva, poveljnika, blagajnika in nadzornega odbora. V razpravi so sodelovali člani društva in predstavniki vabljenih gasilskih društev v delovnih organizacijah Atmos iz Hoč, Metalna iz Maribora, Agrostroj, Avtomontaža, IMP Trata, AP-Viator in Dekorativna iz Ljubljane ter predsednik občinske gasilske zveze tov. Škrbinc. Razpravo je povezovala rdeča nit velikih požarov, ki so bili že letos na več krajih v Sloveniji. Slišali smo ugotovitve in vprašanja o vlogi prostovoljnih gasilskih društev v delovni organizaciji, njihovi povezanosti z vodstvi delovnih organizacij, v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organih. Razen predstavnika gasilskega društva iz »Dekorativne«, ki je pohvalil vodilne kadre v svoji delovni organizaciji za njihovo aktivnost in sodelovanje z društvom, so vsi ostali razpravljalci izražali zaskrbljenost, ker so društva premalo upoštevana, da še ni prave povezanosti na področju požarnega varstva, da premalo mislimo na socialno varnost delavcev, ki je lahko ogroženo s požarom in da so težave s financiranjem. Na prostovoljnih gasilcih v delovnih organizacijah leži namreč veliko breme — odgovornost za požarno varnost. V razpravi je bilo čutilo bojazen, da te odgovornosti sami ne morejo več nositi. Želijo delati, pomagati in poučevati, želijo pa tudi več pomoči, razumevanja in sodelovanja v svojih delovnih organizacijah. Med razpravo je predsednik občinske gasilske zveze navedel tudi nekaj števil o škodah. V preteklem letu je bilo več kot 27 milijard materialne škode. Življenje pa je izgubilo 19 oseb. Povedal je tudi, da sta človekova malomarnost in neznanje povzročila več kot 80 odstotkov požarov in da število požarov narašča.

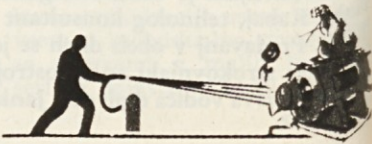
V nadaljnji razpravi so se oblikovali predlogi, da je potrebno delo društev bolj predstaviti javnosti. Delo društev je treba vključiti v dnevne rede samoupravnih organov, komitejev za SLO in družbeno samozaščito, v delo družbenopolitičnih organizacij, zlasti mladinske organizacije, saj so tudi vsi ti odgovorni za varovanje družbenega premoženja. Kritika je bila izrečena tudi na udeležbo naših predstavnikov. Vabilu se je odzval le vodja kadrovskega splošnega sektorja tov. Stane Vogel. Pozdravil je zbor in omenil, da imamo vse možnosti za boljše sodelovanje in da bo pomagal pri reševanju problemov in organiziranju na tem področju.

Odkrita razprava o težavah, ki jih imajo v nekaterih gasilskih društvih, pa je pokazala, da je še dovolj volje za delo in da želijo te težave in pomanjkljivosti čimprej odpraviti. Zato lahko brez zadržkov pohvalimo delo občnega zbora, odkritost razpravljalcev in optimizem, ki je končno prevladal, da bo v bodoče več sodelovanja in razumevanja za delo gasilskih društev v delovnih organizacijah.

Moramo pa še omeniti, da bo naše industrijsko gasilsko društvo drugo leto praznovalo tridesetletnico delovanja. Program dela, ki je bil sprejet na zboru, je tudi povezan s praznovanjem tridesetletnice in predstavitev delovnih uspehov društva.

Članom gasilskega društva želimo še naprej uspešno in učinkovito delo delavce delovne organizacije, zlasti mladino, pa vabimo, da se vključuje v delo društva ter z množičnostjo in znanjem, ki si ga bodo pridobili, pomagajo pri širjenju požarnovarnostne kulture in požarne preventive.

V. Kreft

Nov pravilnik za zunanjetrgovinske kadre

Ob sprejemanju novega pravilnika o delih in nalogah na področju zunanjetrgovinskega prometa v naši delovni organizaciji je prav, da delavce Litostroja vsaj v grobem seznanimo s tem, kaj sploh je zunanjetrgovinska registracija, kako se pridobi in katere zahteve je treba izpolniti zanje.

Temeljna ali druga organizacija združenega dela, ki je registrirana za opravljanje poslov zunanjetrgovinskega prometa, mora po zakonu imeti ustrezne delavce za opravljanje teh poslov: delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter ustrezne strokovne delavce.

Kaj so ustrezni delavci?

Za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov se štejejo ustrezni delavci, ki izpolnjujejo vse zahteve glede strokovne izobrazbe in drugih pogojev, ki so določeni s samoupravnim splošnim aktom ter pozitivnim predpisom. (Odlok o minimalni strokovni izobrazbi in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati delavci, kateri imajo posebna pooblastila in odgovornosti, in drugi strokovni delavci za opravljanje poslov zunanjetrgovinskega prometa, objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 9/78).

Kdo preverja ustreznost?

Ali ima organizacija združenega dela ustrezne delavce za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov, preverja Gospodarska zbornica republike oziroma avtonomne pokrajine, ki za svoje območje vodi seznam vseh zunanjetrgovinskih kadrov. Temeljni organizaciji na njeno zahtevo izda potrdilo o tem, da ima ustrezne delavce za opravljanje zunanjetrgovinskih poslov s poimensko navedbo delavcev, pogojev, ki jih izpolnjujejo, ter del in nalog, ki jih opravljajo. Gospodarska zbornica torej vodi register zunanjetrgovinskih kadrov, in če pravimo, da ima določena oseba zunanjetrgovinsko registracijo, pomeni, da je vpisana v omenjeni register Gospodarske zbornice.

Kako teče postopek?

Delavec zunanjetrgovinske registracije ne more zahtevati sam,

temveč poda zahtevo temeljna organizacija, ki pristojni Gospodarski zbornici skupaj za zahtevo pošlje tudi vsa potrebna dokazila o izpolnjevanju zahtev.

Gospodarska zbornica presoja zahtevek s treh vidikov:

1. Ali delavec opravlja dela in naloge, za katere se po splošnem aktu organizacije združenega dela zahteva zunanje trgovinska registracija.
2. Ali delavec izpolnjuje zahteve splošnega akta organizacije združenega dela za razporeditev k delom in nalogam, ki jih opravlja (strokovna izobrazba, delovne izkušnje, znanje tujega jezika in druge zahteve).
3. Ali delavec izpolnjuje zahtevane pogoje po zgoraj omenjenem odloku.

Opravljanje del in nalog, za katere se zahteva zunanjetrgovinska registracija

Posebej želimo poudariti prav to zahtevo, ki je sicer logična, a smo opazili, da mnogim ni znana.

Gre namreč za to, da si delavec zunanjetrgovinske registracije (ZTR) ne more pridobiti same po sebi, ne glede na to, na kakšnem delovnem mestu dela. Lahko bi navedli naslednjo primerjavo: Lahko si pridobiš voziški izpit, ne glede na to, ali imaš avto ali ne, ali boš kdaj vozil avto ali ne; lahko si pridobiš potrdilo o opravljenem tečaju tujega jezika ne

glede na to, ali boš kdaj ta tuj jezik uporabljal ali ne. Ne moreš pa si pridobiti ZTR, če ne delaš na delovnem mestu, za katero se ZTR zahteva, kjer se torej ne opravljajo zunanjetrgovinski posli. To tudi pomeni, da ZTR izgubiš, ko te posle prenehaš opravljati in si razporejen k takim, za katere se ZTR ne zahteva, ne glede na to, da sicer pogoje za pridobitev ZTR izpolnjuješ.

Izpolnjevanje zahtev splošnega akta

S splošnim aktom organizacije združenega dela (razvid del in nalog) so določene zahteve glede strokovne izobrazbe, delovnih izkušenj in morebitne druge zahteve, ki jih delavec mora izpolnjevati, da lahko opravlja ta dela in naloge.

V pravilniku o delih in nalogah na področju zunanjetrgovinskega prometa v naši delovni organizaciji so te zahteve iz razvida povzete, dopolnjene so z zahtevo znanja tujega jezika. Z zgoraj navedenim odlokom je namreč določeno, da mora organizacija združenega dela v svojem splošnem aktu za delavce, ki imajo v zunanjetrgovinskem prometu posebna pooblastila in odgovornosti, ter za tiste, ki opravljajo komercialne posle v zunanjetrgovinskem prometu, določiti vsaj en svetovni ali drug jezik, ki ga mora delavec znati, da bi te posle lahko uspešno opravljal.

Izpolnjevanje zahtev odloka

Že citirani odlok določa zahteve, ki jih mora delavec izpolnjevati za pridobitev ZTR, ločeno glede na tri vrste poslov, ki se v zunanjetrgovinskem prometu opravljajo. To so:

- a) komercialni posli,
- b) pravni posli,
- c) devizno-finančni posli, posli mednarodnega transporta in špedicije, zavarovanje in pogodbene kontrole ter carinski posli.

Zahteve odloka so različne tako glede na vrsto poslov po omenjenih treh kategorijah kot glede na stopnjo strokovne izobrazbe, ki jo je delavec dosegel. Konkretno naštevaje bi bilo preobsežno, v splošnem pa lahko takole opredelimo zahteve odloka:

- a) Za pridobitev ZTR za opravljanje komercialnih poslov je potrebno imeti najmanj srednješolsko izobrazbo, potrebno pa je tudi preverjeno znanje tujega jezika in opravljen zunanjetrgovinski izpit (slednje ne velja za nekatere družboslovne fakultete).

Potrebno je imeti tudi dve do osem let določene vrste delovnih izkušenj, pri čemer sta vrsta in trajanje delovnih izkušenj odvisni od dosežene stopnje in smeri strokovne izobrazbe.

- b) Za pridobitev ZTR za opravljanje pravnih poslov je potrebna visoka izobrazba in 2 leti delovnih izkušenj ali opravljen pravosodni izpit.

- c) Za pridobitev ZTR za opravljanje devizno-finančnih in ostalih tovrstnih poslov je potrebna najmanj srednješolska izobrazba in eno do tri leta delovnih izkušenj.

Končno na cilju

Ko Gospodarska zbornica na podlagi predloženih dokazil glede dosežene stopnje izobrazbe in delovnih izkušenj ter opravljenega preverjanja znanja tujega jezika in opravljenega zunanjetrgovinskega izpita, kadar se to dvoje zahteva, ugotovi izpolnjevanje vseh potrebnih zahtev, izvrši vpis delavca v register zunanjetrgovinskih kadrov in organizaciji združenega dela o tem izda posebno listino. Delavec si je tako pridobil zunanjetrgovinsko registracijo.

J. Khalil

Obvestilo bralcem

Bralcem našega časopisa sporočamo, da je uredniški odbor na svoji izredni seji 18. marca 1981 analiziral anketo, ki smo jo objavili v februarški številki o tem, kakšno je mnenje bralcev o novi časopisni glavi.

V uredništvo smo prejeli nekaj nad trideset izpolnjenih anketnih lističev. Mnenja so bila različna. Nekaj jih je bilo za, večina pa proti novi glavi.

V odgovorih so naši sodelavci z različnih področij dela v večini izrazili željo, da ostane napis imena časopisa s klasičnimi črkami litostrojskega stila. Iz odgovorov smo razbrali, da je naš časopis del naše tradicije in pripadnosti kolektivu. Oblika črk oziroma glave torej ostane, le da bo nekoliko očiščena raznih dodatkov in napisov. Tako glava bo bolj preprosta, čitljiva in vidna.

Anketa pa nam je povedala še nekaj. Z veseljem smo ugotovili, da je naš časopis dejansko postal glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj.

Vsem, ki ste nam poslali izpolnjene anketne lističe, se uredniški odbor zahvaljuje za sodelovanje pri oblikovanju našega časopisa. Pričakujemo pa, da vas odslej ne bo zanimala več samo zunanja oblika časopisa, temveč, da boste svojo pozornost usmerili tudi v vsebinsko analizo časopisa in člankov. Časopis namreč ne more biti dober le če je lep na zunaj — pomembnejša je vsebina. Torej pričakujemo, da boste sodelovali tudi na tem področju.

Za uredniški odbor
M. Jurjavčič

Obisk delovne skupine

V Litostroju se je 25. februarja 1981 leta mudila delovna skupina zveze sindikatov Jugoslavije z namenom, da se seznani z aktualnimi vprašanji samoupravljanja delavcev in nalog sindikata na tem področju.

Delovna skupina za politični sistem predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki obiskuje delovne organizacije v vseh republikah in pokrajinah pripravlja izhodišča za oblikovanje resolucije 3. kongresa samoupravljalcev, ki se bo odvijal meseca junija v Beogradu.

V razvoju je posebna pozornost veljala naslednjim vprašanjem: zbor delavcev in določanje o vsebini na zbore, referendumu ter priprave na to obliko osebnega izjavljanja, predhodna razprava v delovnih, samoupravnih oziroma sindikalnih skupinah, odločanje v delavskih svetih TOZD, uveljavljanje sveta delavcev, odločanje v delavskem svetu delovne organizacije, odločanje v drugih oblikah združevanja dela in sredstev, uresničevanje samoupravne delavske kontrole in varstvo samoupravnih pravic delavcev in družbene lastnine. Gostje so se v daljšem razgovoru seznanili s stanjem na tem področju v Litostroju. Informacije, ki so jih prejeli pa bodo koristno uporabili pri oblikovanju dokumentov za 3. kongres samoupravljalcev.

M. S.

Jugoslovanska hokejska reprezentanca se je podpisala za Litostrojčane

[Handwritten signatures and notes, including names like Petrović, Jovanović, etc.]

Hokejisti iz Milevskega in naši reprezentantje na kosilu v naši delavski restavraciji. V ospredju igralci Janez Petač, Sašo Košir in vratar Prusnik (Foto: M. M.)

Skupaj z delegacijo so v Jugoslavijo pripotovali tudi hokejisti hokejskega kluba ZVVZ iz Milevskega, ki igrajo v drugi oziroma narodni ligi Češke. Hokejisti so pripotovali v Ljubljano na povabilo naše državne hokejske reprezentance. Ta se je v Ljubljani pripravljala na svetovno prvenstvo v hokeju na ledu skupine B, ki se je pričelo v petek, 19. marca v Ortiseju v sosednji Italiji.

Hokejisti so v hali Tivoli odigrali z našimi reprezentanti dve prijateljski tekmi, kateri so si ogledali tudi številni Litostrojčani. Hokejisti iz Milevskega so si v četrtek, 12. marca dopoldne ogledali še tovarno, potem pa so se še enkrat srečali z jugoslovanskimi reprezentanti na skupnem kosilu v naši restavraciji.

Delegacija ZVVZ Milevsko v pogovoru s predstavniki Litostroja (Foto: K. G.)

Sprejet program počitniške izmenjave

V ponedeljek, 9. marca, je v Litostroju prispela delegacija narodnega podjetja »ZVVZ« iz Milevskega na Češkoslovaškem. Delegacijo je vodil predsednik njihovega sindikata Václav Tvrdý, spremljali pa so ga še Andjel František, vodja oddelka za rekreacijo delavcev v ZVVZ, ter Vlasta Vrkočová in Jaroslav Ornst, predstavnik podjetja KOVOSVIT iz mesta Sezimovo Usti.

Z našimi predsedniki sindikata in tozda ZSE so dokončno utrdili program letošnjega obojestranskega počitniškega sodelovanja. Natančneje so opredelili tudi vse termine za bivanje njihovih skupin v Jugoslaviji pa tudi skupin naših delavcev na Češkoslovaškem. Ob koncu obiska pa so predstavniki sindikata obeh podjetij podpisali še letošnji dogovor o obojestranskem sindikalnem sodelovanju.

Po novih poteh usmerjenega izobraževanja

V začetku marca je bil objavljen v časopisih razpis za vpis učencev v srednje šole za šolsko leto 1981/82. Letošnji razpis se precej razlikuje od dosedanjih, saj se bodo učenci vpisovali že za izobraževanje po novih programih srednjega usmerjenega izobraževanja. Čeprav smo v našem časopisu že večkrat pisali o uvajanju usmerjenega izobraževanja, je vendar prav, da sedaj ob razpisu za vpis na kratko predstavimo značilnosti srednjega usmerjenega izobraževanja. Prvotni načrti so se namreč še spreminjali, dokler se niso izoblikovali v tak sistem in programe srednjega usmerjenega izobraževanja, ki jih bomo pričeli izvajati v novem šolskem letu v vseh srednjih šolah Slovenije, in sicer tako za mladino kot za odrasle.

V tem članku gre torej za osvetlitev glavnih značilnosti srednjega usmerjenega izobraževanja za začetek dela. Usmerjeno izobraževanje pa obsega tudi izobraževanje na višjih šolah ter usposabljanje in dopolnilno izobraževanje, ki ga ne izvajajo samo šole, temveč tudi temeljne oziroma delovne organizacije, njihovi izobraževalni centri, delovne univerze in še druge izobraževalne organizacije.

Spremembe že pri vpisu v šolo

Razlike med dosedanjim šolskim sistemom srednjega izobraževanja ter novim srednjim usmerjenim izobraževanjem se kažejo že pri vpisu v šolo. Učenci se bodo vpisovali v srednje šole, ki bodo izvajale različne vzgojnoizobraževalne programe in ne več v gimnazije, tehniške ali poklicne šole. Vključitev v programe pri vpisu v prvi razred srednje šole usmerjenega izobraževanja največkrat ne bo zahtevala konkretne poklicne odločitve, ampak le odločitev za splošno usmeritev, za vzgojnoizobraževalni program in nato še za smer izobraževanja, ki bo učenca postopoma vodila do konkretnega poklica. Pri tem naj že takoj sedaj pripomnimo, da bodo šole izobraževale učence za začetek dela in da se bodo učenci mnogo bolj kot doslej usposobili za svoj poklic po šoli kot zaposleni delavci-pripravniki.

Oglejmo si izobraževanje po vzgojnoizobraževalnih programih srednjega usmerjenega izobraževanja na primeru kovinarske stroke. Ta stroka ima eno samo izobraževalno usmeritev, ki se imenuje kovinarsko predelovalna industrija (nekateri druge stroke imajo več usmeritev, elektro stroka npr. dve: elektrotehniška in računalniška). Znotraj kovinarske predelovalne usmeritve se učenci lahko vključijo v naslednje programe in smeri izobraževanja:

VIR SR — srednji vzgojnoizobraževalni program srednjega usmerjenega izobraževanja za III., IV., in V. stopnjo zahtevnosti del in nalog; vanj se lahko vključijo učenci, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole;

VIP NAD — nadaljevalni vzgojnoizobraževalni program srednjega usmerjenega izobraževanja za V. stopnjo zahtevnosti del in nalog; namenjen je le zaposlenim s končanim VIP SR IV. stopnje zahtevnosti, po določeni dobi delovnih izkušenj.

Stopnje zahtevnosti del in nalog so določene po dogovorjeni klasifikacijski lestvici v SFRJ v razponu od I. stopnje (najenostavnejša dela) do VIII. stopnje (najahtevnejša dela).

Iz poimenovanja smeri se velikokrat ne vidijo dosednji značilni poklici, vedno pa tudi znano ime smeri ne označuje izobraževanje za en sam poklic (npr. smer finomehanik, pri kateri gre tudi za poklice urar, zlatar, optik, filigranist). Zato je treba vedeti, v katere poklice vodi posamezna smer izobraževanja in v razpisu za vpis so v pojasnilih navedeni značilni poklici za vsako smer izobraževanja.

V drugih usmeritvah poznamo programe, ki nimajo več smeri, ali pa usmeritve nimajo vseh vrst programov.

Pot do poklica zahteva več odločitev — o usmeritvi, o vzgojnoizobraževalnem programu in o smeri izobraževanja

Učenec se bo torej po končani osnovni šoli najprej odločil, v katero področje oz. stroko in njeno izobraževalno usmeritev se bo vključil in v kateri vzgojnoizobraževalni pro-

grama, je zelo pomembno, da se bo učenec vpisal na tako srednjo šolo, ki ustreza njegovim željam glede usmeritve, vzgojnoizobraževalnega programa in smeri.

V prvem letu izobraževanja pouk še ne bo potekal po učnih načrtih posamezne smeri, ampak bo enak za vse učence, ne glede na smer izobraževanja in v veliki meri tudi ne glede na posamezen vzgojnoizobraževalni program iste zahtevnosti. Obsegal bo v glavnem pouk splošne, skupne vzgojnoizobraževalne osnove, ki je skupna za vse učence v srednjem usmerjenem izobraževanju. V skrajšanih vzgojnoizobraževalnih programih bodo imeli učenci v prvem letu pouk skupne vzgojnoizobraževalne osnove v skrajšanem obsegu, zato pa že več skupnih strokovno teoretičnih in praktičnih vsebin.

Odločitev na preizkušnji

Tako se bo učenec usmeril v smer izobraževanja šele po prvem letu izobraževanja, pri nekaterih vzgojnoizobraževalnih programih pa tudi šele po prvih dveh letih. Pred tem bo moral izpolniti nekatere pogoje. Tako so npr. pogoj za vključitev v vse smeri triletnega izobraževanja za dela IV. stopnje zahtevnosti pri programu kovinar — strojnik pozitivne ocene iz vseh predmetov I. letnika, lahko pa se bodo vključili v te smeri tudi učenci, ki bodo imeli negativno oceno iz tujega jezika. Za vključitev v smer štiriletnega izobraževanja strojni tehnik za dela in naloge V. stopnje zahtevnosti pa se zahteva poleg pozitivnih ocen iz vseh predmetov I. letnika tudi ocena najmanj dobro iz matematike in fizike.

Opredelitev pri vpisu za izobraževanje po določeni smeri torej ne pomeni, da se bo učenec v tisti smeri vedno tudi izobraževal, saj bo moral izpolniti navedene pogoje. Na vpis oziroma vključitev v posamezno smer izobraževanja pa bodo poleg izpolnjevanja pogojev vplivale še kadrovske potrebe združenega dela. Zato bodo posamezne šole že pred vpisom učencem povedale, koliko učencev bodo lahko izobraževale v posameznih smereh.

Iz vsega navedenega lahko vidimo, kako pomembno vlogo bo imelo poklicno svetovanje v osnovni šoli in pomoč pri pravilnem usmerjanju učencev v srednji šoli. Vzgojnoizobraževalni programi so sestavljeni tako, da omogočajo tudi kasnejše prehajanje še v srednji šoli bodisi iz

Žlebljenje podsklopa za razbremenilno zapiralo za HE Hemren Dam (Foto: E. L.)

čim ustrežneje usmerili že ob prvih odločitvah.

Na izobraževanju v šoli za začetek dela temelji nadaljnje usposabljanje za poklic

Učenec se bo izobraževal v svoji smeri za začetek dela. To velja tudi za vzgojnoizobraževalni program, ki sicer nima dveh ali več smeri izobraževanja. Večkrat pa bo tako, da bo učenca posamezna smer pripravila za začetek dela za več poklicev hkrati. Smer oblikovalec kovin pri vzgojnoizobraževalnem programu kovinar — strojnik npr. vodi v poklice strugar, frezalec (rezkalec), vrtalec, ostrilec, brusilec, graver, orodjar, puškar, tehniški strojni risar in mehanik obdelovalnih strojev (strojni mehanik). Učenec bo dobil po triletnem uspešnem izobraževanju v spričevalu naziv »oblikovalec kovin«. Za enega izmed konkretnih navedenih poklicev pa se bo še usposabljal kot zaposleni delavec-pripravnik, in sicer v času do šest mesecev. Ko bo opravil program takega poklicnega usposabljanja v svoji temeljni oz. delovni organizaciji (v Litostroju pa delno lahko v delavnicah izobraževalnega centra), bo postal strugar, frezalec (rezkalec), orodjar. . . — pač tisto, za kar se bo usposabljal. Dobil bo tudi ustrezno potrdilo ali pripis na spričevalu.

Seveda se vzgojnoizobraževalni programi različnih strok in usmeritev ter različnih smeri izobraževanja med seboj razlikujejo. Čas usposabljanja za konkreten poklic po šoli bo različen, pač glede na to, koliko konkretnih znanj si bo lahko učenec pridobil že v šoli. Tako je npr. značilno, da imajo skrajšani programi več sestavin izobraževanja za konkretna dela, prav tako jih imajo več nekateri

drugi programi srednjega izobraževanja (npr. za smer, ki vodi v poklice voznika-šoferja motornega vozila). Vendar veljajo ugotovitve v tem članku za večino vzgojnoizobraževalnih programov in smeri izobraževanja.

Za smer strojni tehnik v vzgojnoizobraževalnem programu kovinar — strojnik, podobno pa tudi za take smeri štiriletnega izobraževanja v drugih programih, velja, da se lahko učenec po končanem izobraževanju za začetek dela na šoli zaposli kot tehnik ali pa nadaljuje izobraževanje na višji oz. visoki šoli v svoji usmeritvi. Sicer pa se vsem, ki bodo končali katerega od vzgojnoizobraževalnih programov oz. eno od njegovih smeri izobraževanja, odpirajo možnosti za nadaljnje izobraževanje v isti usmeritvi ob delu ali iz dela. Posameznik pa bo moral uskladiti svoje želje z realnimi družbenimi možnostmi, zlasti pa s potrebami svoje temeljne oz. delovne organizacije. Možno so tudi prehodi iz ene v drugo usmeritev, npr. iz elektrotehniške v kovinarsko, vendar bo moral tak udeleženec nadoknaditi manjkajoče znanje iz glavnih vsebin iz programa druge usmeritve. To velja tudi za vključitev v študij na višjo ali visoko šolo (univerzo), saj ne bo več splošne pripravljalnice, kot je bila doslej gimnazija.

Prihodnjik bomo razložili nekatere sestavine programov srednjega usmerjenega izobraževanja in priprave na njihovo izvajanje. Bralce opozarjamo na objavo razpisa za vpis učencev v prvi letnik šole v našem izobraževalnem centru v tej številki časopisa. V njej vas seznanjamo, po katerih programih in smereh bomo izobraževali učence v šolskem letu 1981/82.

H. Premelj

KOVINARSKA PREDELOVALNA INDUSTRIJA

VIP SKR	OBDELOVALEC KOVIN IN UPRAVLJALEC STROJEV	VIP SR	KOVINAR STROJNIK	VIP NAD	OBRATNI STROJNI TEHNIK
SMER: vzdrževalec in upravljalce strojev SMER: obdelovalec kovin SMER: spajalec in rezalec kovin		SMER: oblikovalec kovin SMER: preoblikovalec in spajalec kovin SMER: monter in upravljalce energetskih naprav SMER: finomehanik SMER: vzdrževalec vozil in strojev SMER: strojni tehnik		SMER: tehnik tehnolog SMER: tehnik za žel. vozila in naprave SMER: tehnik energetik	

Pojasnila:

VIP SKR — skrajšani vzgojnoizobraževalni program srednjega usmerjenega izobraževanja za II. stopnjo zahtevnosti del in nalog; vanj se lahko vključijo tudi učenci, ki niso dokončali vseh 8 razredov osnovne šole, a so sicer izpolnili osnovnošolsko obveznost;

gram. Prav tako bo moral pri vpisu navesti, v kateri smeri se želi izobraževati, če ima vzgojnoizobraževalni program več smeri izobraževanja. Ker bodo izvajale šole srednjega usmerjenega izobraževanja različne vzgojnoizobraževalne programe in posamezne šole ne prav vseh smeri nekega vzgojnoizobraževalnega pro-

enega programa v drugega (npr. iz srednjega v manj zahtevni skrajšani program in obratno) ali iz ene v drugo smer izobraževanja. Za prehod v zahtevnejši program ali v zahtevnejšo smer bo potrebno nadoknaditi manjkajoči del vsebin zahtevnejšega programa ali smeri. Seveda pa si je potrebno prizadevati, da bi se učenci

Obzornik

Mesečna ljudska revija Prešernove družbe

Tokrat vam želimo predstaviti slovensko poljudno ljudsko revijo z zelo pisano in vsestransko zanimivo vsebino, ki jo že 29 let izdaja Prešernova družba. Gotovo bi se nanjo naročil še marsikateri delavec, če bi jo bolj poznal.

Razen kratkih novel domačih in tujih pisateljev prinaša »Obzornik« na 80 straneh vsak mesec zanimive članke z vseh področij znanosti in človeškega zanimanja. Zgodovina, potopisi, narodopisje, problemi daljnih dežel in ljudstev, razvoj tehnike in znanosti, revolucije in vojne, razvojna pot človeškega rodu ter perspektive prihodnosti, življenjske poti domačih in tujih znamenitih ljudi, zanimivi kulturni problemi in dogajanja, pa še pisane podobe iz narave in živalskega sveta. Revija posveča posebno pozornost umetniški in estetski vzgoji bralcev ter je bogato ilustrirana. Zanj se navdušujejo tako prosvetni delavci kot mladina, prav tako pa tudi ljudje vseh poklicev, od preprostih ljudi do izobražencev. V njej objavljajo tudi poročila o delovanju Prešernove družbe, pisma, ki jih pošiljajo njeni člani in odgovore nanje. Revijo ureja uredniški odbor z glavnim urednikom Tonetom Fajfarjem in odgovornim urednikom Stankom Janežem.

Letna naročnina (12 števil) »Obzornika« 1981 je 300 dinarjev, lahko pa jo poravnate tudi v največ 3 obrokih. Polletna naročnina je 150 dinarjev, posamezna številka pa stane 30 din. Naročite jo lahko na naslov: Prešernova družba, Borsetova 27, 61000 Ljubljana.

Založenost jugoslovanskega trga v letu 1980

Kljub temu, da se je v letu 1980 domača proizvodnja surovin in reprodukcijskega materiala povečala hitreje od povprečja za industrijo, je bila ponudba teh materialov še naprej nezadovoljiva. Proizvodnja industrijskih surovin je bila v velikem delu odvisna od uvoženih surovin, kar je pri omejevanju uvoza vplivalo na nivo in strukturo domače ponudbe. Poleg tega se je jugoslovansko ponudba surovin in reprodukcijskega materiala zmanjšala zaradi večjega izvoza, zato je bilo tudi povpraševanje po surovinah večje kot v prejšnjih letih.

Gibanje industrijske proizvodnje:

		1976	1977	1979	1980
Industrijska	proizvodnja	3,4	9,4	7,9	4,3

Industrijska proizvodnja se je v SR Sloveniji povečala za 2,6 odstotka v primerjavi z letom 1979. Če pa gledamo lanskoletno proizvodnjo, so bili med dejavnostmi doseženi različni rezultati:

Dejavnosti	%
Elektroindustrija	1,7
Predelava kovin	5,5
Strojna industrija	1,5
Predelava nekovin	4,6
Bazična kemija	3,2
Predelava barvnih kovin	4,0
Črna metalurgija	-0,7

Veliko delovnih organizacij je v letu 1980 razpolagalo z veliko na-

ročili in majhnimi zalogi surovin in gotovih izdelkov. Skoraj 20 odstotkov celotne industrije je ocenilo, da je bilo občasno preslabo preskrbljeno s surovinami in reprodukcijskim materialom. Nepreskrbljenost s surovinami in reprodukcijskim materialom je bila večinoma prisotna pri panogah našega gospodarstva, najbolj pa se je čutila v predelovalni in strojni industriji. Ob koncu leta se je položaj še poslabšal zaradi dodatnega omejevanja uvoza.

Obseg uvoza

	1976	1977	1978	1979	1980
Obseg uvoza	-6,8	13,1	1,0	8,0	-10,9

Res je, da se je v letu 1980 povečala proizvodnja reprodukcijskega materiala za 4,5 in industrijska proizvodnja za 4,3 odstotke. Istočasno se je fizični obseg uvoza zmanjšal za 11 odstotkov, izvoz pa se je povečal za 9 odstotkov v primerjavi z letom 1979. Da bi uresničili načrtane cilje ekonomske politike v letu 1980, bi bilo potrebno poiskati zamenjavo dragih uvoženih surovin pri domačih proizvajalcih. Zaradi tega bi morali doseči korenite spremembe v naši bazični industriji, da bi bila sposobna nadomestiti uvožene surovine z domačimi. Žal smo na tem področju še na začetku, tako da v letu 1980 ni bilo čutiti bistvenih sprememb v strukturi in kvaliteti našega gospodarstva. Tega nismo dosegli, zato je bilo iluzorno s spremembami zakonskih predpisov vplivati na tokove gospodarstva.

Konec leta se je proizvodnja povečala v večini panog našega gospodarstva, nismo pa dosegli posebnih izboljšav v proizvodnji in ponudbi surovin in reprodukcijskega materiala. V posebno težkem položaju je bila industrija oziroma delovne organizacije, ki večino svoje

V začetku marca je prišel na poslovni obisk v Litostroj direktor narodnega podjetja »ČKD« iz Blanskega dipl. ing. Vladimir Petlach. Direktor Petlach je poslovni obisk v Litostroju izkoristil tudi za pogovore z našim predsednikom konference sindikata Pavlom Stupnikarjem in direktorjem tozda ZSE Milanom Vidmarjem. Pogovarjali so se o letošnjem sodelovanju obeh sindikatov in o počitniških izmenjavah za leto 1981.

proizvodnje izvažajo. Da bi uresničili planirani izvoz, bi morali pravočasno z dodatnimi ukrepi ekonomske politike močnejše stimulirati izvozno usmerjene delovne organizacije ter jim dati prednost pri uvozu reprodukcijskega materiala.

Črna metalurgija

Celotna panoga črne metalurgije je imela v letu 1980 težave pri preskrbi s surovinami in repromaterialom. To je v glavnem posledica neusklajenih odnosov med ponudbo in povpraševanjem po teh surovinah (grodelj, železo, ferolegure itd.). Stanje se je še poslabšalo zaradi omejitvenih ukrepov pri uvozu. Povzročeni so bili zastoji v procesu proizvodnje in preskrbi tega. Uvoz železa za potrebe železarn se je v letu 1980 povečal, uvoz ferolegur in ostalih surovin pa je zaostajal za resničnimi potrebami železarn, tako da se je ta proizvodnja zmanjšala v letu 1980 za 0,7 odstotkov. Proizvajalci jekla so zaradi omejitev pri uvozu zmanjšali proizvodnjo nekaterih materialov tudi do 30 odstotkov.

Proizvodnja jekla v SR Sloveniji:

1975	—	803.000 ton
1976	—	782.000 ton
1977	—	788.000 ton
1978	—	801.000 ton
1979	—	757.000 ton
1980	—	781.000 ton

Naročila, ki jih ima črna metalurgija, so bila daleč nad realnimi možnostmi te panoge, tako da lahko pričakujemo pomanjkanje teh materialov tudi v naslednjem obdobju.

Barvna metalurgija

Preskrbljenost tržišča s potrebnimi surovinami in reprodukcijskim materialom se je v letu 1980 slabšala iz meseca v mesec, tako da je v proizvodnem procesu nekaterih proizvajalcev prišlo do resnih motenj ali celo prekinitve proizvodnje.

Proizvodnja barvne metalurgije se je v letu 1980 povečala za 4,3 odstotke, predelava barvnih kovin pa za 4 odstotke. Neskladnost med proizvodnjo in predelavo barvnih kovin se je odražala na trenutni nezadostni preskrbi trga s temi izdelki. Tudi letos ne moremo pričakovati večje proizvodnje kot leta 1980.

Predelovalna industrija

Položaj predelovalne industrije glede na povpraševanje bi lahko ocenili kot zadovoljiv, saj domače povpraševanje presega razpoložljive zmogljivosti. Večina proizvajalcev ima več naročil kot proizvodnih zmogljivosti.

Opozoriti pa moramo na dokaj težak položaj te panoge glede na nezadostno preskrbljenost jugoslovanskega tržišča s potrebnimi suro-

vinami in repromateriala iz uvoza. Večina proizvajalcev nima zadostnih zalog materiala.

Glede na to, da si ta industrijska panoga ni mogla v celoti zagotoviti potrebnih deviznih sredstev za uvoz surovin, se je konec leta 1980 vse bolj usmerjala v izvoz, kar je poslabšalo domačo ponudbo.

Poslovna in dohodkovna povezanost med proizvajalci surovin, predelovalci in končnimi porabniki teh materialov ni omogočala stalne zadovoljive proizvodnje, predelave in prodaje.

Kovinska industrija

Po občutnem padcu proizvodnje v prvem polletju leta 1980 se je proizvodnja v drugem polletju rahlo povečala. Približno 90 odstotkov proizvajalcev je imelo proizvodnjo zasledeno z naročili. Pri tej ponudbi je imela več kot polovica proizvajalcev proizvodne zmogljivosti za dva, tri ali več mesecev vnaprej. Zaradi previsokih cen in slabše konjunktore v mesecu novembru in decembru je postal položaj kovinske industrije težak, saj je morala konkurirati najmočnejšim firmam zahodne Evrope. Uvoz surovin in repromateriala za potrebe te industrije je bil za okoli 10 odstotkov manjši kot v letu 1979.

Elektroindustrija

Ocenjujemo, da se je položaj proizvajalcev elektroindustrije v primerjavi z letom 1979 izboljšal. Kljub dobrem rezultatu, ki jih je dosegla elektroindustrija na domačem tržišču, pa ni bilo naročil za izvoz.

V zadnjem četrtletju leta 1980 se je položaj elektroindustrije poslabšal, saj je samo 2/3 proizvajalcev razpolagalo z zadostnimi zalogi surovin in repromateriala. V mesecu decembru je elektroindustrija izdelala 4,7 odstotkov manj kot decembra 1979.

Kemijska industrija

V času začetka svetovne gospodarske recesije (pomanjkanje nafte, premoga itd.) je bil pritisk na kemijsko industrijo tako močan, da ponudba nikakor ni mogla pokriti povpraševanja porabnikov. Večje povpraševanje ni usklajeno tudi z večjo proizvodnjo, saj je zaradi nezadostne preskrbljenosti trga s surovinami in reprodukcijskim materialom proizvodnja rasla počasneje od povpraševanja.

UVOZ

Ukrepi na področju gospodarskih odnosov s tujino, ki so bili sprejeti ob koncu leta 1979, so bili osredotočeni na zmanjševanje plačilno bilančnega primanjkljaja države. Visok plačilni bilančni primanjkljaj za leto 1979 je

(Nadaljevanje na strani 9)

RAZPIS za vpis učencev v I. letnik za šolsko leto 1981/82

I. V kovinarski predelovalni usmeritvi bomo izvajali naslednje vzgojnoizobraževalne programe:

1. Obdelovalec kovin in upravljaec strojev — smer obdelovalec kovin — 1 oddelek, 32 učencev

To je skrajšani — dveletni program, v katerega se lahko vključijo tudi učenci, ki niso dokončali 8 razredov osnovne šole, a so sicer izpolnili osnovnošolsko obveznost. Učenci se bodo izobraževali za dela pri ročni obdelavi kovin ali za manj zahtevno in serijsko obdelavo kovin na strožnicah, stiskalnicah in drugih obdelovalnih strojih, za dela pri pripravi materiala, lansiranju polizdelkov ali izdelkov, za manj zahtevno montažo kovinskih elementov, inštalacij in za strežbo pri polavtomatskih in avtomatskih strojih.

2. Kovinar strojnik — 6 oddelkov, 192 učencev

To je srednji program, v katerega se lahko vključijo učenci, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole. Učenci se bodo lahko izobraževali v skladu s kadrovskimi potrebami in na podlagi svoje uspešnosti, razvoja in napredka v dveh smereh:

a) **oblikovalec kovin** — to je smer triletnega izobraževanja za začetek dela v naslednjih značilnih poklicih strugar, frezalec (rezkalec), vrtalec, brusilec, orodjar, mehanik obdelovalnih strojev (strojni mehanik), tehniški strojni risar.

b) **strojni tehnik** — to je smer štiriletnega izobraževanja za začetek dela v poklicu strojni tehnik, pa tudi za nadaljevanje izobraževanja na višji oziroma visoki šoli v isti usmeritvi.

II. V metalurški usmeritvi bomo izvajali vzgojnoizobraževalni program »metalurg« — 2 oddelka, 64 učencev

To je srednji program, v katerega se lahko vključijo učenci, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole. Učenci se bodo lahko izobraževali s kadrovskimi potrebami ter na podlagi svoje uspešnosti, razvoja in napredka v treh smereh:

a) **livar — kalupar** — to je smer triletnega izobraževanja za začetek dela v livanju in kaluparjenju železa in jekla, jeklenih litin, barvnih kovin in njihovih zlitin;

b) **livarski modelar** — to je smer triletnega izobraževanja za začetek dela v izdelovanju modelov iz lesa (modelni mizar) in umetnih mas;

c) **metalurški tehnik** — to je smer štiriletnega izobraževanja za začetek dela v poklicu metalurški tehnik,

pa tudi za nadaljevanje izobraževanja na višji oziroma visoki šoli v isti usmeritvi.

III. V elektrotehniški usmeritvi bomo izvajali vzgojnoizobraževalni program »telekomunikacije« — 3 oddelki, 96 učencev

To je srednji program, v katerega se lahko vpišejo učenci, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole. Učenci se bodo lahko izobraževali v skladu s kadrovskimi potrebami in na podlagi svoje uspešnosti, razvoja in napredka v dveh smereh:

a) **elektrikar za telekomunikacije** — to je smer triletnega izobraževanja za začetek dela v značilnih poklicih TK naprav in monter TT omrežij.

b) **elektrotehnik za telekomunikacije** — to je smer štiriletnega izobraževanja za začetek dela v poklicu elektrotehnik za telekomunikacije, pa tudi za nadaljevanje izobraževanja na višji, oziroma visoki šoli v isti usmeritvi.

Kandidati bodo že v prijavi za vpis navedli, v kateri smeri se želijo izobraževati po prvem letu izobraževanja. Za vključitev v smeri oblikovalec kovin, livar-kalupar, livarski modelar in elektrikar za telekomunikacije so pogoj pozitivne ocene iz vseh predmetov I. letnika, lahko pa se bodo vključili v te smeri tudi učenci, ki bodo imeli iz tujega jezika negativno oceno. Za vključitev v smeri strojni tehnik, metalurški tehnik za telekomunikacije pa bodo morali imeti učenci poleg pozitivnih ocen iz vseh predmetov 1. letnika tudi oceno najmanj dobro iz matematike in fizike.

Za učence v kovinarski predelovalni in metalurški usmeritvi daje Litostroj štipendije že v začetku šolanja, medtem ko je program »telekomunikacije« namenjen predvsem za potrebe Iskre. Po navedenih programih oziroma smereh pa bomo izobraževali učence tudi za potrebe nekaterih drugih delovnih organizacij.

Učenci iz oddaljenih krajev, ki se bodo izobraževali za potrebe Litostroja, imajo možnost bivanja v domu učencev. Učenci se bodo prijavi za vpis s posebnim obrazcem (DZS 1,20) na svoji osnovni šoli. Rok je do 10. aprila letos. Osnovna šola bo poslala prijave na našo šolo, pri nas pa jih bomo obravnavali takoj po 10. aprilu. Kandidate bomo obvestili, če izpolnjujejo splošne pogoje za vpis. Ko bodo učenci 15. junija prejeli osnovnošolska spričevala, jih bodo dostavili nam, rok dostave je do 20. junija, zatem pa bomo kandidate dokončno obvestili ali so sprejeti v šolo.

PREDSTAVLJAMO VAM TOZD ZSE

Družbeni standard - občutljivop

Predstavljamo vam TOZD Zunanja storitvena enota (ZSE) z namenom, da podrobneje spoznamo delo, življenje, družbenopolitično delovanje, uspehe in težave, s katerimi se srečujejo delavci, ter prizadevanja za čim boljše usluge, ki jih nudijo ostalim temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim. TOZD ZSE je v Litostroju tozd splošnega družbenega pomena. Njegovo delo pomeni tudi enega od barometrov razpoloženja in zadovoljstva vseh članov delovne organizacije Litostroj. Težave, s katerimi se srečuje, morajo biti težave nas vseh, le tako bomo v skupno zadovoljstvo rešili probleme.

V TOZD ZSE je zaposlenih 180 delavcev, ki delajo v delavski restavraciji, samskih domovih, snažilni skupini, počitniških domovih in izletništvu, tiskarni in skupni službi.

Gospodarski plan za leto 1981 znaša 85.046.000 din, kar je za 19,7 odstotka večji v primerjavi z lanskim letom.

Struktura zaposlenih v tozdu: brez kvalifikacije — 7 delavcev polkvalificirani — 87 delavcev kvalificirani — 53 delavcev visokokvalificirani — 7 delavcev srednješolska izobrazba — 14 delavcev višja šolska izobrazba — 4 delavci z visoko šolsko izobrazbo — 1 delavec

Povprečni osebni dohodek v letu 1980 je bil 7.400 din.

Delavska restavracija

Ko predstavljamo delavsko restavracijo, moramo omeniti nekaj osnovnih podatkov. Zgrajena je bila že pred 20 leti, kot moderen obrat družbene prehrane delavcev. Že leta 1947 je bil v baraki obrat prehrane za takrat še majhno število zaposlenih in delno tudi za graditelje objektov današnjega Litostroja. Mnogi se še spominjajo, da je takratna menza imela še svojo ekonomijo in farmo prašičev. Po graditvi novega objekta pred 20 leti se je položaj bistveno spremenil. Današnji pogoji dela in obratovanja pa zahtevajo ponovne preureditve zaradi izrabljenosti, zastarelosti in predvsem zaradi sanitarnih zahtev ter povečanja zmogljivosti.

Danes se v restavraciji redno hrani preko 650 delavcev. Dnevno pripravimo 250 zajtrkov, 650 kosil, 330 večerij, preko 3300 obrokov malice, poleg tega pa pri nas malica še okoli 200 zunanjih gostov.

Vso hrano pripravimo v naši delavski restavraciji in v glavnem strežemo v jedilnici restavracije. Malico pa delimo še v obratih jeklolivarne, sive livarne, obdelovalnice, servisa, PZO, TVN, v kratkem pa tudi v novi hali PPO.

Vsa delilna mesta še dokaj dobro ustrezajo sanitarnim predpisom in pogojem delavcev, razen Obdelave in PZO, ki pa že pripravljata določene izboljšave.

V delavski restavraciji je sedaj zaposlenih 60 delavcev, ki delajo v

dveh izmenah, nekaj pa jih ima deljen delovni čas.

Poleg omenjenih obratov deluje še stalni bife v zgradbi uprave in trafika.

Delavci delavske restavracije pa imajo še občasno delo — ob raznih proslavah in drugih kulturnih ter športnih prireditvah v delovni organizaciji tudi postrežejo s hrano in pijačo.

Glede na že prej omenjene probleme moramo povedati, da je naše delo naporno, velikokrat nepriznano, zato velja kolektivu vse priznanje, da delo poteka nemoteno in dokaj kvalitetno.

Investicije

S sprejetjem samoupravnega sporazuma v vseh tozdih in delovnih skupnostih za izgradnjo objektov družbenega standarda je predvidena tudi modernizacija delavske restavracije. Predvidevamo, da bomo dela pričeli v prihodnjem letu, delno pa že v letošnjem. Upamo, da bomo uspeli pridobiti vsa soglasja, dovoljenja in načrte do letošnjega avgusta.

Rekonstrukcija predvideva nove skladiščne prostore v podzidavi, razširitev kuhinje, dodatnega števila sedežev z dvema samopostrežnima linijama, nadzidavo prostorov za potrebe tozda in obvezno zaklonišče.

Poleg omenjenih sprememb pa je seveda potrebna predelava dovoda toplotne in električne energije. Nujnost rekonstrukcije narekuje zahteva sanitarne inšpekcije, zastarelost in izrabljenost opreme ter povečanje zmogljivosti.

Samski domovi

Danes ima Litostroj 661 ležišč v štirih samskih domovih, ki jih upravlja TOZD ZSE.

V samskem domu I, ki je bil vseljen leta 1975, imamo 190 ležišč, ta je najnovejši in sodobno opremljen. K opremi bomo morali nabaviti še omarice za čevlje in jih namestiti na hodnike. Na žalost pa so se že pokazale tudi pomanjkljivosti pri opremi kopalnic, tako jih delno obnavljamo.

Samski dom II je bil zgrajen leta 1953 in ima skupno 340 ležišč v sobah z dvema in s tremi posteljami. 27-letno obratovanje zahteva že velike adaptacije. Pri centralnem

ogrevanju moramo s sedanjega lastnega kotla preiti na komunalno ogrevanje, prav zaradi izrabljenosti naprav in nepravilne montaže grelnih teles.

Podobno je izrabljena tudi notranja oprema in kopalnice. Po programu naj bi prešli na KEL v letu 1982, takrat bi tudi zamenjali pohištvo v spodnjih dveh nadstropjih.

Samski dom III smo prevzeli od nekdanjega gradbenega podjetja »Stavbar« iz Kopra leta 1974. zgradba je stara 17 let. V tem domu imamo 40 ležišč in je glede udobja v precej slabem stanju.

Dom je v letu 1982 predviden za rušenje zaradi obvoznice.

Samski dom IV je naš najstarejši, pod imenom »provizorij« je bil. Zgrajen že leta 1948 za takratne potrebe gradnje in kasneje konstrukcije. Leta 1959 pa se je naša konstrukcija preselila na gospodarsko razstavišče in je bil dom delno preurejen v samski dom. V tem domu je bilo vse do leta 1978 150 ležišč, nato pa smo ga preuredili, nekoliko modernizirali in ima sedaj le 91 ležišč. Tudi ta dom je zaradi cestne obvoznice v letu 1982 predviden za rušenje.

v vseh domovih imamo poleg vodje in referenta zaposlenih še 18 sobaric, 3 gospodarje, 2 kurjača, mizarja, instalaterja in občasno elektrika.

Investicije in adaptacije:

Poleg omenjenih adaptacij in investicij v domu I in II je predvidena novogradnja kot nadomestilo za rušenje doma III in IV, v sklopu samskih domov v Šentvidu za 150 oseb. Dogovorjena politika naše delovne organizacije pa predvideva gradnjo stolpiča z garsonjerami in manjšimi stanovanji na prostorih sedanjih barak v Korotanskem naselju. Stolpič naj bi imel približno 100 enot, v kletnih prostorih pa bi bila nova pralnica. Gradnja prvega stolpiča naj bi se pričela v letu 1982, gradnja drugega stolpiča z istim številom enot pa bi bila končana konec tega srednjeročnega načrta (leta 1985). V drugem stolpiču bo v pritličju tudi otroški vrtec in trgovina. Z izgradnjo omenjenih stavb bi bilo zaključeno prvo in drugo srednjeročno obdobje za reševanje potreb samskih ležišč.

Počitniški domovi in izletništvo

Oddelek počitniških domov in izletništvo je eden najmlajših oddelkov v tozdu ZSE. Počitniške domove je najprej vodila kadrovska služba z ustanovitvijo tozda ZSE leta 1974 pa je celotna dejavnost prešla v upravljanje našega tozda. V letu 1980 smo od sindikata prevzeli v upravljanje tudi izletništvo, ki se ukvarja z zamenjavo počitniških zmogljivosti s podjetjem ŽVZ iz Českoslovaške in z ostalimi izleti za potrebe naše delovne organizacije. Danes imamo dva počitniška domova — v Fiesi in na Soriški planini, 19 prikolic, letno pa najamemo približno 100 ležišč pri drugih agencijah za potrebe letovanja naših delavcev.

Počitniški dom v Fiesi ima danes 100 ležišč in to v depandansi 60, v

Zadnji in hkrati najmodernejši samski dom, ki smo ga zgradili (Foto: E. L.)

domu I in III pa imamo tudi 40. Glede na to, da je urejena že kompletna dokumentacija in imamo dovoljenje, se bo izgradnja novega doma predvidoma pričela že v oktobru letošnjega leta. V novem domu bo 150 ležišč, ostala pa bi še depandansa s 60 ležišči, kar bi pomenilo preko 200 ležišč v Fiesi. Te potrebe bi zadovoljevale, če upoštevamo tudi izgradnjo počitniškega doma na Soriški planini s 100 ležišči. Poleg tega imamo še 19 prikolic, ki so razmestene v FUNTANI pri Vrsarju in PREMANTURI pri Pulju. Pri pregledu cen počitniških storitev za leto 1981 smo ugotovili, da se bodo pri najetih zmogljivostih gibale zelo visoko — med 350. in 450.- dinarji, storitve v našem domu pa bodo le 250.- din.

Take podražitve zunanjih uslug in izrabljenost naših dosedanjih zmogljivosti nas sili v čimprejšnjo izgradnjo lastnih domov.

Počitniški dom na Soriški planini postaja z izgradnjo novih vlečnic, z boljšim dostopom in ugodnimi snežnimi razmerami vedno bolj privlačen za rekreacijo pa tudi za počitnice naših delavcev.

Danes imamo v spodnjem domu v sobah 37 ležišč, poleg tega pa še 16 skupnih ležišč. Vse to pa je glede na

zahteve naših delavcev premalo in tudi ne ustreza več zahtevam današnjega standarda. Izdelan je že idejni načrt novega počitniškega doma, ki je v razpravi. Predvideno je, da bo v avgustu letos izdelana tudi celotna dokumentacija in pripravljena za pričetek izgradnje.

Po sprejetju samoupravnega sporazuma za združevanje sredstev za izgradnjo objektov družbenega standarda je predviden začetek izgradnje leta 1985.

Glede na pospešeno pridobivanje dokumentacije in dovoljenj izgleda, da bi se denarna sredstva lahko zbrala že poprej. Vse kaže, da bomo pričeli graditi pred predvidenim rokom!

V letošnjem letu moramo zbrati dovoljenja za adaptacijo obstoječega zajetja za vodo, za novo dovodno cesto in vso dokumentacijo. V oddelku za počitniške domove in izletništvo imamo poleg vodje in referenta stalno zaposlenih še šest oseb, občasno v FIESI pa še osem. Naša dolžnost je pripraviti vso potrebno dokumentacijo za predvideno gradnjo in zadovoljiti vsem potrebam naših delavcev glede letovanja in izletov. V preteklem letu nam je to, čeprav z velikimi težavami, v celoti uspelo.

REZULTAT GOSPODARJENJA V PRETEKLEM LETU

Celotni prihodek v TOZD ZSE je bil v letu 1980 za 6 odstotkov večji glede na plan, oziroma za 36 odstotkov večji kot v letu 1979. Porabljena sredstva so bila presežena za 10 odstotkov, oziroma so bila za 35 odstotkov večja kot leta 1979. Razlika presega plana pri porabljenih sredstvih (10 odstotkov) in pri skupnem prihodu (6 odstotkov) je v glavnem zaradi podražitve materiala in uslug. Posledica je tudi manjši dohodek.

Dohodek smo presegle na 1 odstotek, kar je 38 odstotkov več kot v letu 1979.

— Obveznosti od dohodka znašajo 51 odstotkov glede na plan oziroma 31 odstotkov več kot leta 1979.

— Dosežen čisti dohodek je večji za 39 odstotkov v primerjavi z lanskim letom in presega plan za 10 odstotkov.

— Čisto dohodek smo razdeli:

Za OD 11 odstotkov nad planom oziroma 38 odstotkov več kot lansko leto,

za stanovanjski sklad skupne porabe 8 odstotkov nad planom ali 39 odstotkov več kot v letu 1979 (tega sklada ostane le polovica v TOZD oziroma DO),

— za sklad skupne porabe smo porabili za 29 odstotkov več, kot je predvideval plan, ali kar za 43 odstotkov več kot v letu 1979.

Sredstva so rezervirana za:

— regresiranje tople malice;

— regresiranje letnega dopusta;

— razširitev: na primer modernizacijo Fiese za skupno združevanje sredstev z ostalimi TOZD in DS,

— za ostale dajatve (odpravnine, razlika najemnine v SD itd.).

— Poslovni sklad smo obogatili za 43 odstotkov v primerjavi z letom 1979.

Iz pregleda celotnega poslovanja lahko ugotovimo, da smo poslovali dobro. Rezultati so podobni ostalim tozdom in delovnim skupnostim. Ugodni rezultati so nam omogočili, da smo pokrili vse obveznosti, napolnili vse sklade in si zagotovili normalno poslovanje v prihodnje. To pa nam je omogočilo velik porast plana oziroma presega za 36 odstotkov, s tem, da smo se obnašali stabilizacijsko in smo varčevali z materialom in energijo.

Samopostrežna linija v delavski restavraciji nam služi že mnogo let — res je čas, da jo posodobimo! (Foto: E. L.)

področje dela

Tiskarna

S pridobitvijo novih prostorov v kletnih prostorih samskega doma I smo uspeli izboljšati delovne pogoje delavcem v tiskarni. Zastarelost strojnega parka smo skušali reševati na osnovi združevanja sredstev z ostalimi tozdi in delovnimi skupnostima v naši delovni organizaciji. To združevanje nam zaenkrat še ne uspeva, v bodoče pa pričakujemo večje razumevanje. S tem pa ni rečeno, da se ni nič spremenilo. Lahko se pohvalimo, da nam je uspelo v preteklem letu nadomestiti marsikatera zastarela sredstva z novimi, modernimi. Nabavili smo nov stroj za tiskanje, nov črkovni kompletni material in nekaj ostale opreme. V letošnjem letu bomo predvidoma nabavili stroje za sortiranje — zlaganje materiala.

Tiskarna se danes trudi, da zadosti vsem potrebam tozdv pri vseh tiskarskih delih in da redno tiska Interne informacije, ki ostajajo glavno informativno sredstvo delavcev Litostroja.

Dela, ki so izvršena v naši tiskarni, so iz dneva v dan kvalitetnejša, številnejša in izpolnjujejo rokavne zahteve naših odjemalcev.

Danes je v tiskarni zaposlenih 13 delavcev z veliko boljšo strokovno strukturo, kar vsekakor prispeva h kvaliteti in kakovosti dela.

Z novimi črkami bo ročni stavec Mirko Košir veliko pripomogel k lepšemu izgledu naših tiskanih obvestil (Foto: E. L.)

Snažilna skupina

Za čiščenje pisarniških prostorov, garderob in spremljajočih objektov v celem Litostroju imamo snažilno skupino, ki šteje 65 zaposlenih. Delo skupine se odraža v tem, koliko smo sposobni kar najbolje očistiti posamezne prostore. V zadnjem času smo uspeli zaradi pomanjkanja delovne sile izpopolniti delovna mesta, kar bo prispevalo k boljšemu in hitrejšemu opravljanju dela.

Velike težave pa nam še vedno povzroča preveliko število naših delavk v bolniškem staležu.

Ugotavljali smo, da so na teh delovnih mestih pretežno zaposlene starejše ženske in žene, ki opravljajo poleg svojega osnovnega dela v Litostroju doma še kmečka in gospodinjska dela. V zadnjem času se nam tovrstna struktura bistveno popravlja in pomlajuje. Uvedli smo boljše pripomočke pri delu in večjo disciplino. Omeniti pa je potrebno, da je bilo tudi delo te skupine premalo vrednoteno, kar je imelo za posledico slabo nagajevanje. Premik v tej smeri smo že naredili, vendar pa bo treba temu problemu posvetiti večjo pozornost.

Trudimo se, da bi postalo prav to delo družbeno bolj priznано, zaradi česar se bo izboljšala tudi kvaliteta opravljenega dela.

POMEN NOVIH INVESTICIJ

V letu 1979 smo podpisali samoupravni sporazum za izgradnjo objektov tov družbenega standarda. S tem sporazumom smo se odločili, da bomo zgradili počitniška domova v Fiesi in na Soriški planini, telovadnico pri izobraževalnem centru in obnovili delavsko restavracijo. Omenjene investicije je narekovala potreba, saj je minilo že veliko let, kar smo zadnjič namenili sredstva v ta namen.

V obnovev in razširitev restavracije nas silita zastarelost in izrabljenost prostorov in namembnost restavracije ter inšpekcijska služba.

Tehnologija poslovanja pred 20 leti je bila povsem nekaj drugega kot današnji način pripravljanja hrane, njeno skladiščenje ter polpriprava. Poleg tega pa imamo v našem krogu vedno več novih tovarn, novih delavcev, nov stanovanjski okoliš. Vse to pa pomeni, da so nam sedanje zmogljivosti še premajhne, tako prostorsko kot proizvodno. Izgradnja bo potekala po etapah glede na pritok sredstev in potrebe restavracije. Predvidevamo, da bodo vsa dovoljenja ter načrti pridobljeni že v letošnjem poletju. Prva faza mora steči že v prihodnjih mesecih s prehodom na svoje energetske vire. Celotna delovna organizacija je priključena na toplotno omrežje KEL, zato mora tudi delavska restavracija preiti na svojo razvodno postajo s priključki za dodatno ogrevanje pare za potrebe kuhanja. Novost pri izgradnji je zaklonišče, ki bo moralo biti v sestavi novega priključka.

Telovadnica pri izobraževalnem centru

Pogoji, ki jih postavlja zakon o šolstvu, zahtevajo, da ima vsaka šola tudi telovadnico.

Stalno odlašanje pridobitve dovoljenja za delovanje našega IC glede na to, da ne izpolnjuje pogojev za delo, ker nima telovadnice, je doseglo višek potrpljenja inšpekcijskih služb, zato so nam podaljšale rok pogojno, le še za to leto. Kje je vse tičal vzrok, da nismo prišli do tako pomembnega objekta za našo mladino? Iskanje soglasij na lokacijo, iskanje virov financiranja in primerne dokumentacije glede na vire financiranja in prostorske vključitve objekta v obstoječi zazidalni načrt.

Zahvala gre predvsem delovni organizaciji in dobremu poslovanju, da smo lahko izdvojili naš del sredstev. Tu gre za združevanje sredstev Litostroja, ISKRE in sredstev, ki jih prispeva šolstvo. Pridobitev telovadnice ima vsestranski pomen oziroma široko namembnost objekta.

Osnovno so potrebe pouka telesne vzgoje po učnem programu IC. Drugega namembnost je vsekakor popoldanska rekreacijska dejavnost šolske mladine in mladine naše delovne organizacije. Velikost in opremljenost telovadnice pa bo omogočala tudi del kulturne dejavnosti oziroma proslave in prireditve. Mnoge dejavnosti bodo potekale tudi na igriščih ob telovadnici.

Gradnja telovadnice bo stekla že v prihodnjih mesecih in bo končana v letošnjem letu.

Počitniški dom na Soriški planini

Vedno večji razmah zimskega turizma in vedno večje zanimanje članov kolektiva za letovanje na Soriški zahtevajo izgradnjo počitniškega doma na Soriški planini.

Smučarski raj na Soriški planini privablja vsako zimo mnogo obiskovalcev (Foto: S. Kocjan)

Veliko vlaganje sredstev v postavitve objektov zimske rekreacije, predvsem vlečnic, nam otežuje delo in onemogoča udobnost naših gostov zaradi prevelikega zanimanja. Soriška planina postaja eden najbolj zanesljivih in lepih športno rekreativnih centrov v naši republiki.

Dosežen je naš zahtevek, da se nam omogoči razširitev in modernizacija dosedanjih zmogljivosti.

Zazidalni načrt, ki je tik pred sprejetjem, predvideva na našem zemljišču objekt s 150 ležišči.

Izdelani so že idejni projekti. V delu je glavni projekt z vsemi spremljajočimi objekti infrastrukture. Pojavile so se že potrebe tudi drugih delovnih organizacij, ki so načrtovale izgradnjo planinskih domov na Soriški planini.

In kdaj bomo gradili mi?

Predvidevamo, da bo letošnje leto pripravljena vsa dokumentacija in vsa dovoljenja. Poleg tega pa moramo takoj pričeti obnovo zajetja vode in novo dovodno cesto.

Od rezultatov našega poslovanja pa je odvisno, kdaj bomo lahko zbrali zadostno število sredstev.

Rekonstrukcija restavracije

Potekala bo po fazah glede na dotok sredstev in možnost izgradnje, saj bomo morali ob tem redno obratovati.

Dokumentacija je v pripravi, zato upamo, da bo do jeseni pripravljena in opremljena z vsemi soglasji. Kot sem že omenil, bomo morali nekatera dela opraviti že letošnje leto. To je

prehod na drugo energijo in priključitev na zunanje omrežje.

Z rekonstrukcijo bomo pridobili boljše pogoje za normalno delo kuhinje in vseh pomožnih prostorov, dodatno število sedežev, večje število rednih obrokov s povečano zmogljivostjo še ene linije. V nadzidavi bomo pridobili nekaj manjših prostorov za skupine in seveda prostore za potrebe tozda ZSE.

Počitniški dom v Fiesi

Prednost pri izgradnji in pripravljenosti celotno dokumentacijo ima vsekakor počitniški dom v Fiesi. Zbrana dokumentacija in sredstva so porok, da bomo dela pričeli takoj po 20. septembru letos. Izbrati moramo izvajalce del in najboljšim ponudnikom predati izgradnjo doma. Upamo, da bo izgradnja potekala normalno in da bo objekt končan do sezone leta 1982.

Z izgradnjo novega doma bomo pridobili dodatnih nekaj ležišč, opremljenih po današnjih standardih. Vse sobe bodo imele kopalnico in stranišče 2,90 m², predprostor 2,70 m² in balkon 5,30 m². Sobe z dvema posteljama bodo imele 10,20 m², s tremi posteljami pa 17,50 m².

V novem domu bo 57 sob, in to 18 z dvema ležiščema, 34 s tremi ležišči in 5 s štirimi. Skupno bo torej 158 novih ležišč.

Poleg omenjenih prostorov bomo zgradili še notranji bazen (6 x 12 m) jedilnico za 220 oseb, prostor za seminarje s 100 ležišči itd. Od starih objektov bo ostal paviljon, v katerem je 20 triposteljnih sob.

URESNIČEVANJE SAMOUPRAVNIH IN DELEGATSKIH ODNOSOV, DELO SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN, ZBOROV DELAVCEV

Samoupravni in delegatski odnosi so v preteklem letu zelo dobro delovali in dosegli precejšen napredek. Pri tem moramo povedati, da je samoupravljanje v TOZD ZSE živelo v pravem pomenu besede z vsestransko podporo vseh zaposlenih.

Poleg delavskega sveta so delovale še vse njegove komisije in izvršni odbor DS.

Če k temu dodamo še dejstvo, da so bile vse važnejše zadeve obravnavane tudi na sindikalnih skupinah in skupinah delavcev, nam je bilo to naše sporazumevanje ali odobranje osnovno merilo našega dela.

Delo, ki zahteva tako vsesplošno obravnavo in sodelovanje pri odločanju tako velikega števila zaposlenih, ne more biti slabo ali enostransko.

Delegatski sistem v tozdu je kljub težavam zaradi obsežnosti obravnav vse posredovano gradivo. Delegatska baza je pri takem tozdu, kot je naš, zajela res, najširši krog zaposlenih. Danes je težko govoriti, ali smo aktivni ali pasivni pri svojem delu. Delo samo nam nalaga stalen trud in spremljanje problemov, ki jih rešujemo v korist občana proizvajalca in celotne družbe.

Kaj naj bi se spremenilo v našem samoupravljanju?

Glede na dejstvo, da obstajajo stalni vsakoletni problemi ob potrjevanju cenikov in cen naših uslug, smo razmislili o možnosti oblikovanja delavskega sveta tozda kot dvodomnega sistema, tako da bi bili v našem DS tudi delegati iz ostalih tozdv.

Dobro delo DPO — garancija uspeha

Iz same obravnave in analize dela sindikata ter mladinske organizacije, ki smo jo imeli na občnih zborih sindikata, lahko ugotovimo velik napredek dela družbenopolitičnih organizacij v našem tozdu. Malokdaj se zgodi, da člani kolektiva z aplavzom potrjujejo dela, ki jih je v preteklem letu opravljala organizacija sindikata. Enotna ocena je bila: začeli smo dobro delati na vseh področjih, tako moramo tudi nadaljevati. Sindikalno delo ni samo kultura ali telesna kultura. Sindikalno delo je vse delo, s katerim se srečujemo, za katerega delamo in katerega živimo. Največja skrb je bila posvečena proizvodnji, našim uslugam, njihovi kvaliteti ter skrbi za človeka, njegovo počutje in socialno varnost.

Sindikati smo mi vsi, vse naše delo in obnašanje, vse naše razpoloženje, vsa naša skrb za naš boljši danes in garancija za prihodnost. Za to smo vsi zainteresirani in zato vsi delamo.

Delu z mladino, ki je imamo kar eno tretjino, je bila posvečena vsa pozornost. Vedno več jih je med nami mladih, ki so pripravljeni sodelovati, delati in se truditi za napredek kolektiva, s katerim delajo in živijo. Mladina je danes nosilec napredka, dela in organiziranosti, s katero živi in hoče doseči čim hitrejši razvoj, ki bo imel vpliv na njegov standard, na urejene delovne pogoje. Organizacija mladih ni danes več skupina nekaj navdušencev ali ljudi, ki bi hoteli s takim delom doseči ugodnosti zase. Mladina je danes organizacija, v katero so vključeni vsi mladi, z delom dokazujejo svojo predanost družbi in času, v katerem živimo.

Tu ne smemo pozabiti tudi na veliko vlogo, ki jo ima pri nas zveza komunistov. Delo v tej organizaciji se kaže predvsem v delovanju njenih članov. V letošnjem letu jo bomo ojačali z mladimi komunisti iz našega tozda.

M. V.

Za kuhinjsko osebje v počitnicah ni počitka (Foto: S. Kocjan)

RAZPIS LETOVANJ ZA LETO 1981

Kaj nudimo v letošnjem letu?

FIESA

Fiesa ostaja še to sezono naš gostitelj pod staro streho (upamo, da zadnjič). Skupno imamo 90 ležišč. Dodatno smo rezervirali pri sosedu Modicu 30 ležišč v juliju in avgustu. (Fiesa bo odprta od 11. 6. do 19. 9. 1981).

Ekonomska cena penziona 250.— din.

Regresirana cena penziona 150.— din.

MALINSKA

Otok Krk — Malinska: bungalovi v hotelu Malin.

Skupno smo najeli v juliju in avgustu 10 bungalovov z dvema ležiščema v sobi 3 x 3 m s sanitarijami in tušem. Bungalovi so v gozdičku, v senci, 30 m oddaljeni od morja. Hrana je v hotelu Malin, ki je oddaljen 50 m.

Ekonomska cena penziona 380.— din.

Regresirana cena penziona 200.— din.

VRSAR

Vrsar — Kamp Funtana: 14 prikolic.

V Funtani smo povečali zmogljivost za pet (5) novih prikolic.

Tiste, ki smo jih nabavili lani, »so stabilne«, brez podvozja, modernizirane z novimi platnenimi strehami čez prikolice, pred prikolicami pa je prostor za garažo. Sence bo dovolj, udobje pa večje. Vse prikolice so za štiri (4) osebe. Možnost bivanja v prikolicah bo že od 20. 4. 1981 vse dokler bo zanimanje zanje.

Prednost pri prikolicah bo letos zaradi velikega zanimanja poleg ostalih kriterijev število članov družine, zato prikolic ne bomo oddajali dvema osebam.

Ekonomska cena brez hrane na dan 250.— din.

Regresirana cena 150.— din.

PULJ

Pulj — Kamp Stupice: 5 prikolic.

Od 20. 4. 1981 dalje. Cene so iste kot v Funtani.

Prikolice so za 4 + 1 oseba.

SORICA

Soriška planina: odprta vse leto. Na razpolago imamo 39 ležišč v sobah in 16 skupnih ležišč.

Ekonomska cena penziona 250.— din.

Regresirana cena penziona 150.— din.

ČSSR

Kot lansko leto smo tudi letos organizirali izmenjavo z ZVVZ iz Milevskega, Julij Fučík iz Brna ter ČKD — Blansko.

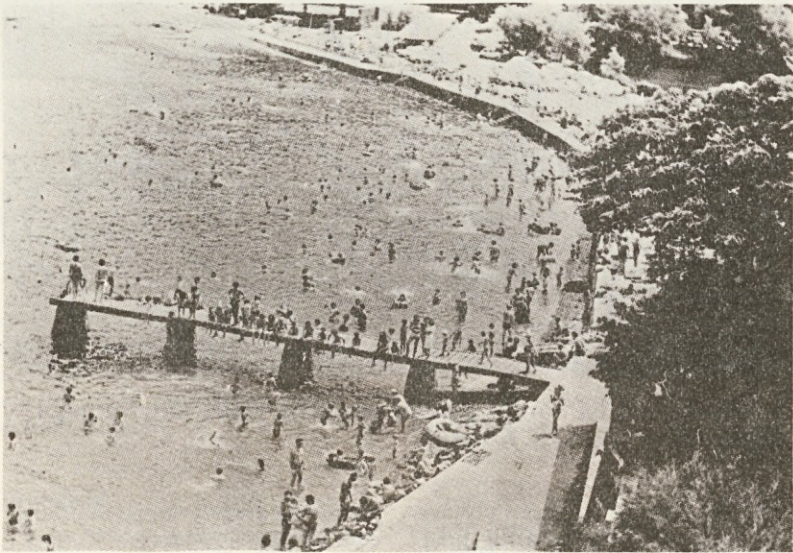
Cena 7-dnevnega dopusta v ČSSR znaša skupno z vožnjo 3400.— din (ekonomska cena) oziroma 2500.— din (regresirana cena).

TERMINI:

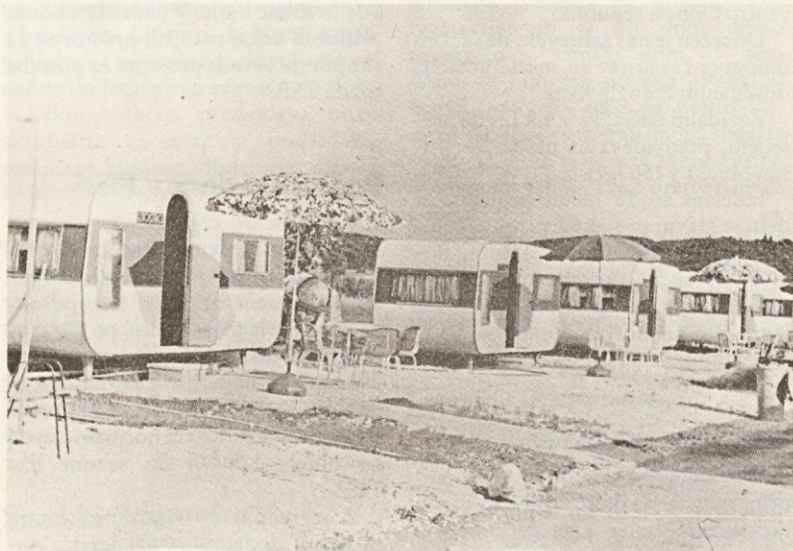
- od 26. 4. do 2. 5. 1981, 1 avtobus, v Mozolov — ZVVZ
- od 27. 6. do 5. 7. 1981, 1 avtobus, Karlovy Vary — ZVVZ
- od 27. 6. do 5. 7. 1981, 1 avtobus, Blansko — ČKD
- od 22. 8. do 29. 8. 1981, 1 avtobus, Blansko — ČKD
- od 19. 9. do 26. 9. 1981, 1 avtobus, Blansko — ČKD

Na dopustu bodo imele vse skupine organizirane ogled zanimivosti in program izletov.

S sprejetjem okvirnih cen, ki so jih potrdili vsi tozdi, skupni organ ter konferenca OO, razpisujemo letovanja za leto 1981. Težave pri najetju zunanjih zmogljivosti so nastale zaradi visokih cen, ki jih letos postavljajo agencije in hoteli. S podražitvijo bencina postajajo kraji severnega Jadrana vedno bolj zanimivi, domače zmogljivosti vedno dragocenejše.

Dobra stara Fiesa. Ali tudi tebe čakajo boljši časi? (Foto: S. Kocjan)

Prikolice v Vrsarju — na sliki so še izpostavljene soncu, v letošnjem letu pa bodo že zaščitene s platnenimi strehami (Foto: S. Kocjan)

Očarljive beline Soriške planine (Foto: S. Kocjan)

Kdo je upravičen do regresirane cene?

Do regresirane cene so upravičeni vsi člani kolektiva, upokojeanci, nezaposlene žene in otroci. Regresirana cena lahko velja največ za 10 dni, upravičenci pa jo lahko koristijo za letovanje na morju, Sorici ali v ČSSR.

Prednost pri razporeditvi imajo naslednji prijavljenci:

a) zaposleni, ki delajo na zdravstveno ogroženih delovnih mestih,

b) prijavljenci, ki dalj časa niso izrabili regresa v naših počitniških domovih,

c) zaposleni, ki imajo kolektivni dopust

d) starši, ki imajo šoloobvezne otroke,

e) pri enakih pogojih se upošteva tudi čas zaposlitve v delovni organizaciji Litostroj.

Prijavljence bomo razporejali po domovih in sobah po 5. maju 1981.

ROK PRIJAVE DO 25. aprila 1981

Po tem datumu prispele prijave se upoštevajo le, če bo v domovih še prostor. Za prevoz na počitnice in nazaj skrbi vsak sam, razen na ČSSR.

Napotnica velja le za tiste osebe, ki so na njej napisane. Vsi drugi bodo sprejeti le, če bo prostor in če bodo takoj doplačali razliko do polne cene, ki je določena v ceniku.

V cene penzionov ni vračunana turistična taksa, razen v Fiesi in na Sorici.

Kako bodo potekale izmene?

Velja za Fieso in Krk, termini pa se pričnejo za prikolice popreje ter trajajo dlje.

- izmena od 11. 6. 1981, do 21. 6. 1981
- izmena od 21. 6. 1981, do 1. 7. 1981
- izmena od 1. 7. 1981, do 11. 7. 1981
- izmena od 11. 7. 1981, do 21. 7. 1981
- izmena od 21. 7. 1981, do 31. 7. 1981
- izmena od 31. 7. 1981, do 10. 8. 1981
- izmena od 10. 8. 1981, do 20. 8. 1981
- izmena od 20. 8. 1981, do 30. 8. 1981
- izmena od 30. 8. 1981, do 9. 9. 1981
- izmena od 9. 9. 1981, do 19. 9. 1981

Če gost prekine letovanje in tako ne izkoristi vseh plačanih penzionov, nima pravice do povračila za neizkoriščene dneve.

Obvestila o razporeditvi bomo TOZD ZSE vročil upravičencem do 20. 5. 1981. Vse prijavnice morajo biti izpolnjene natančno, ker jih v nasprotnem primeru ne bomo mogli upoštevati.

Vsi gostje so po prejemu obvestila dolžni plačati letovanje najmanj mesec dni pred datumom letovanja.

Pred sezonsko in posezonsko znižanje cen.

Članom kolektiva nudimo izvensezonsko znižanje cen v prikolicah.

Znižanje cene velja od 20. 4. 1981 do 11. 6. 1981 ter od 9. 9. dalje. Predsezonska cena je znižana za 20 odstotkov.

Koliko imamo zmogljivosti v letu 1981?

Za letošnje leto nam je uspelo rezervirati nekoliko več ležišč kot v lanskem letu. Od 11. 6. do 9. 9. 1981 imamo na razpolago:

Fiesa za	900 oseb
Krk za	120 oseb
Prikolice	760 oseb
Skupno	1780 oseb

V zmogljivosti nismo všeli Soriške planine ter izvensezonske zasedbe prikolic.

Če k vsemu temu upoštevamo še dopuste v ČSSR, na Soriški planini ter pred in posezonsko letovanje v prikolicah, bomo lahko nudili v letošnjem letu preko 2500 ležišč našim delavcem, v terminih po 10 dni.

Tako povečanje pričakujemo zaradi visokih cen v hotelih in zaradi večjega zanimanja za severni Jadran.

M. V.

Prvomajsko srečanje v Poreču

Prvomajsko srečanje v Poreču, ki ga organizira sindikat ZPS, bo trajalo letos kar šest dni oziroma 6 polnih penzionov. Za nas je rezerviran hotel Albatros.

Pričetek bo v nedeljo, 26. 4. 1981, z večerjo, zaključek v soboto, 2. 5. 1981 s kosilom.

Cena kompletnega paketa znaša 1800.— din. Možnost plačila je v treh (3) obrokih (prvi obrok plačate pri prijavi, ostala dva pa vam odtrgujejo od OD v naslednjih dveh mesecih).

ROK PRIJAVE DO: 25. 3. 1981. Prijavnice za letovanje in za prvomajsko srečanje so objavljene v Internih informacijah. Za letovanje je potrebno oddati prijave v vodstvih tozdov oziroma delovnih skupnostih do 25. 4. 1981, za prvomajsko srečanje pa v sindikatu do 25. 3. 1981. Kasnejše prijave bomo upoštevali samo v primeru, če bo na razpolago še kakšno prosto mesto.

Sindikalni izleti

TOZD ZSE, oddelek za počitniške domove in izletništvo, nudi vsem osnovnim organizacijam sindikata v naši DO možnost organiziranega izleta.

Iz dosedanje prakse je razvidno, da so izleti, ki so jih organizirale posamezne OOS od posameznikov zahtevale veliko truda in neekonomskc cene, ki so jih postavljale posamezne agencije.

Prav zaradi tega vam TOZD ZSE nudi v letu 1981 nekaj možnih inšče celotne organizacije enodnevnega izleta.

1. možnost: Enodnevni izlet v Fieso

Ogled Lipice, ali Škocjanskih jam, gradu Socerba nad Trstom in Porto-roža. Kosilo v Fiesi. Možnost kopanja, povratek v večernih urah. Cena za en avtobus (48 oseb z vodičem), kosilo in vsi stroški ogledov 22.500.— din.

II. možnost: Enodnevni izlet v Dražgoše, Sorica, Bohinj, Bled

Ogled spomenika NOV v Dražgošah, pot preko Jelovice na Soriško planino, tam piknik, nato ogled Bohinjskega jezera, Bleda in povratek v Ljubljano. Cena za en avtobus (48 oseb z vodičem) in kosilo na Soriški planini je 17.000.— din.

Izleti so predvideni: 13., 14., 20., 21., 27., 28. junija in 12., 13., 19., 20. septembra 1981.

Sindikalne organizacije, ki bi se želele udeležiti navedenih izletov,

morajo to sporočiti najmanj 14 dni pred izletom z naročilnico v oddelku počitniških domov in izletništva.

Vse informacije lahko dobite po telefonu na številki 363 ali 366.

OKENCE

Majhno okno, z železom prepredeno, za njim pa kos neba in košček sonca zlatega.

Tu blizu zraven pa tema, smrad, tu je deset otrok, tu je dvajset otrok, tu lačna usta so, tu vlada glad.

Irena Novak

DELAVCI TOZD TVN OCENJUJEJO SVOJE DELO

Glavno vodilo: povečati izvoz, zmanjšati uvoz

Za leto 1980 lahko v tozdu TVN rečemo, da je to tisto leto, v katerem smo pričeli delati v pravem pomenu besede. Konec leta 1979 smo tovarno končno postavili na noge, da je v njej lahko stekla proizvodnja. V predteklem letu pa se je moralo izkazati, kako je bila investicija zastavljena, kako je bila izpeljana in kako smo sedaj sposobni voditi proizvodnjo. Od prvega pričetka dela je marsikdaj odvisno, kako bo tovarna poslovala in kakšnimi težavami se bo v prihodnje srečevala. Zato je bila tudi bilanca poslovanja, ki smo jo obravnavali na zboru delavcev 25. februarja zanimiv pokazatelj uspešnosti poslovanja in pregled nalog, ki čakajo kolektiv v prihodnjem obdobju.

Rezultate poslovanja lahko označimo kot zadovoljive. Mlad kolektiv, ki se šele uvaja v delo, ki dela na novih tehnologijah, ki uvaja do sedaj za Litostroja poznano serijsko proizvodnjo, je v celoti izpolnil svoje naloge. Pravimo zato, ker plan proizvodnje, ki smo si ga zastavili, še ni povsem izpolnjen. Poslovali pa smo uspešno zato, ker smo uspeli vse obveznosti tudi izpolniti. Pri proizvodnji se še vedno pozna, da smo nadoknadili začetno zamudo, pozna pa se tudi, da smo pri izdelavi izdelkih odvisni od drugih prav tam se rado največkrat zatika. Načilen primer je uvoz profilov za dilo, ali pa star primer vilic, ki jih reševanje teh in podobnih problemov je ena naših osnovnih nalog. Vodilo za naše delo v prihodnjem obdobju so prav gotovo stabilizacij-

ska prizadevanja. Sem spadajo zmanjševanje uvoza in povečanje izvoza ter povečanje proizvodnje z večjo produktivnostjo. V prvem primeru smo že storili nekaj, saj vrsto do sedaj uvoženih delov zamenjujemo z domačimi (na primer razni ležaji, hidravlična oprema in podobno). Sem spada tudi razvijanje hidravličnega menjalnika za naše vilicarje. V iskanju izvoza pa predstavlja najpomembnejšo postavko sodelovanje s Poljaki pri izdelavi avtodvigal večje nosilnosti. Prav tako pa so v teku tudi pogovori za obdelavo nekaterih zahtevanih obdelovancev (na primer manjalnikov) na modernih obdelovalnih strojih za zahodne partnerje. Povečanje produktivnosti je druga velika naloga, pred katero stojimo. Naš namen je, da produktivnost povečamo z boljšo organizacijo dela, boljšo izkoriščenostjo delovnega časa in strojev z

razvijanjem kooperantskih odnosov, ki prevzemajo za nas neprimerne obdelovance, in kot glavno — z nagrajevanjem po delu in rezultatih dela. Osnova tega je uvedba sistema realnega normiranja. Od tega pričakujemo, da se bo dalo vsakega posameznika v proizvodnji natančno opredeliti, meriti in tudi vrednotiti. Delavci najodločneje zahtevajo uvedbo tega nagrajevanja. Prav gotovo stojijo strokovne službe tozda in Litostroja še pred težko nalogo.

Podobna stališča so na svoji letni konferenci zavzeli tudi člani Zveze komunistov tozda TVN. Posebej pa so poudarili osebno angažiranost in odgovornost pri opravljanju delovnih nalog. Tudi na tem področju so bili že storjeni odločni ukrepi. Sindikat je izvedel akcijo kontrole prihodov in odhodov z dela in zamudniki, ki so bili že klicani pred disciplinsko komisijo. Disciplinska komisija je tudi obravnavala več primerov nediscipline in izgrede pri delu ter krišilce ostro kaznovala, nekaj tudi s prekinitvijo delovnega razmerja. Delavci tozda so te ukrepe z zadovoljstvom sprejeli, saj so le v prid povečanja storilnosti in izboljšanja medsebojnih odnosov na delovnem mestu.

Za naloge, pred katerimi torej stojimo, se vsi zavedamo, da niso lahke, še posebej, ker se je pred

kratkim zamenjalo vodstvo tozda. Ključni delavci, ki so imeli največji delež pri uspešni izpeljavi zahtevne investicije (ing. Šlander, ing. Gantar in ing. Glumpak) so že prevzeli nove delovne dolžnosti. Vodstvo so sedaj prevzeli novi, mladi ljudje, morebitno pomanjkanje delovnih izkušenj bodo nadomestili s kolektivnim delom in povečano osebno odgovornostjo.

V preteklem letu smo si že nabrali določene izkušnje, tako da lahko realneje ocenimo svoje sposobnosti in zmoglosti. Videli smo tudi, kje so naše glavne razerve. Te so v izboljšani organizaciji in planiranju, dopolnitvi druge izmene, izboljšanjem sodelovanju med tozdi in odgovornejšem odnosu do dela vsakega posameznika. Če bomo vsaj večji del tega uspeli doseči, potem bomo lažje pričakali konec leta, ki bo verjetno težje kot prejšnja.

R. Metljak

Z montaže na HE Čakovec

Prevoz predvodilnikovega obroča teže 59 ton za HE Čakovec iz deponije v strojnico. Montaža se je začela oktobra 1980. leta. Kako poteka, s kakšnimi težavami se naši delavci na gradbišču srečujejo in še kaj zanimivega boste lahko prebrali v reportaži v naslednji številki časopisa (Foto: M. Behrič).

Založenost jugoslovanskega trga letu 1980

(Nadaljevanje s 5. strani)

ostal eden od ključnih regulatorjev družbene reprodukcije in gospodarstva razvoja države.

Ukrepi, ki so bili sprejeti za nujno omejevanje uvoza, bi se morali izvajati selektivno in ne enako za vse delovne organizacije ali panoge. Pri uvozu bi morale imeti prednost gospodarsko usmerjene delovne organizacije, ki bi na ta način prispevale k večjemu izvozu in zmanjševanju devizno plačilnega primanjkljaja.

Samoupravni sporazumi za posamezne režimske tarife (DK in SK) so bili podpisani konec marca in v začetku aprila, potrdil pa jih je zvezni sekretariat za zunanjo trgovino v drugi polovici aprila. Že v prvih mesecih lanskega leta so delovne organizacije prijavile SISEOT kar nekaj večje potrebe po uvozu kot jih ta predvidevala. Ta podatek razorno kaže na nedosledno izvajanje načrtane ekonomske politike.

V zvezi z izvajanjem resolucije za leto 1980 so se vse prepogosto pojavljale spremembe, ki sočasno spreminjale pogoje uvoza opreme in repromateriala. Če bi želeli uresničiti načrtane cilje ekonomske politike in načrte posameznih panog in delovnih organizacij, bi morali biti že vnaprej določeni pogoji uvoza za tekoče poslovno leto. V letu 1980 smo vse prepogosto spremljali le časne ukrepe, ki so vnašali negotovost v poslovanje naše delovne organizacije. Zakon je določal, da smejo banke prejemanju prijave o uvozu blaga in storitev samo do vrednosti četrtnetne kvote za SR Slovenijo. Običajno je bilo, da so bile te kvote veliko prej izkoriščene in zato ni bilo zmeraj možno pravočasno prijaviti potrebe po uvozu. Kljub temu, da smo po samoupravnem sporazumu za lansko leto imeli pravico izkoristiti 95 odstotkov deviznega priliva, je bil za

izravnavo plačilne bilance države sprejet ukrep o zmanjševanju pravice uvoza in sicer prvič na 80 odstotkov in drugič na 60 odstotkov. Na ta način so se naše devizne pravice zmanjšale za 35 odstotkov ali 1/3 planirane kvote.

Ne glede na sklenjene pogodbe in prevzete obveze je bilo potrebno med letom kar trikrat spreminjati načrte. Nemogoče pa se je bilo v gospodarstvu prilagajati vsak dan novim ukrepom.

Gospodarska gibanja v svetu

Gospodarska recesija je zajela gospodarstvo skoraj vseh razvitih zahodnoevropskih držav. Zmanjševanje gospodarske rasti je bilo povzročeno z restriktivno monetarno politiko in s ciljem zmanjšati plačilni primanjkljaj in uvoz. Industrijska proizvodnja je v letu 1980 upadala, kar je med ostalim tudi posledica velike podražitve nafte.

V letu 1980 se je posebno zmanjšala proizvodnja surovin in repromateriala. Relativno je bil upočasnen tudi razvoj nekaterih panog primarne proizvodnje, posebno s področja rudarsko-kovinskega in petrokemijskega kompleksa.

Industrijska proizvodnja

Država	1979	1980
ZR Nemčija	5,0	0,7
Francija	5,0	0,5
Italija	6,6	5,5
Avstrija	6,3	4,5
Anglija	1,6	-2,0
Nizozemska	2,5	0,5
Norveška	2,2	1,0
Finska	9,0	7,0

Svetovna proizvodnja železa in jekla je že nekaj let v krizi. Ta kriza se poglablja iz leta v leto in v krajšem času ni pričakovati izhoda. Proizvodnja surovega železa se je v lanskem letu zmanjšala za približno 6 odstotkov v primerjavi z letom 1979. Pričakuje se, da bo proizvodnja v letu 1981 še naprej upadala.

Proizvodnja barvnih kovin ni bila tako močno pod vplivom svetovne recesije kot surovo jeklo in železo. Povpraševanje po barvnih kovinah ne raste in tudi ne upada.

CENE

Podatki o gibanju cen surovin in reprodukcijskega materiala kažejo, da so cene v letu 1980 presegle resolucijsko raven za 18 odstotkov. Verigo podražitev so v novi vrsti prinesli dražja nafta in naftni derivati na svetovnem tržišču, višje cene električne energije, premoga itd.

Po devalvaciji dinarja in kratkotrajni zamrznitvi cen je v mesecu oktobru izšel odlok o oblikovanju in določanju cen za posamezne proizvode in storitve po tržnih pogojih. Ta odlok je omogočal posameznim proizvajalcem, da so svobodno oblikovali svoje prodajne cene, zato je v zadnjem četrtletju leta 1980 prišlo do skokovitega naraščanja cen. S tem novim načinom oblikovanja cen naj bi proizvodne, predelovalne in druge delovne organizacije prispevale k izboljšanju založenosti trga s surovinami in reprodukcijskim materialom za nemoteno odvijanje proizvodnega procesa.

Proizvajalci so zatrjevali, da so upravičeni do višjih cen, saj so cene teh materialov na svetovnem trgu višje kot na Jugoslovanskem. Če jim zvezni zavod za cene ne bi povišal cen, bi bili primorani prenehati s

proizvodnjo in prodajo takšnih izdelkov. Z zvezno in republiško resolucijo je bilo načrtano, da se bodo proizvajalčeve cene v letu 1980 povečale za največ 22 odstotkov. Po podatkih zveznega statističnega za-

voda so se industrijske cene v letu 1980 povečale v povprečju za 27 odstotkov. V sferi proizvodnje so se najbolj povečale cene proizvajalcev reprodukcijskega materiala, in sicer tudi od 40 do 50 odstotkov.

a) Gibanje cen surovin in reprodukcijskega materiala na jugoslovanskem tržišču

Področje	SR Slovenija	SFR Jugoslavija
Nafta in naftni derivati	107	105
Premogovniki	83	45
Barvne kovine	41	45
Nekovinske rudnine	40	21
Elektroindustrija	34	35
Predel. barv. kovin	32	39
Črna metalurgija	26	26
Predel. nek. rudnin	21	18
Kemična industrija	21	22
Strojna industrija	16	16
Skupaj:	23	27

Opomba: v primerjavi z letom 1979.

b) Gibanje cen uvoženih surovin in reprodukcijskega materiala

1976	1977	1978	1979	1980
3,0	14,0	5,0	19,0	20,0

Kot je razvidno iz gornjih podatkov, so se cene uvoženega materiala povečale v letu 1980 za 20 odstotkov, kar je največ v zadnjih petih letih.

Na višje cene uvoženih surovin in reprodukcijskega materiala so vplivali predvsem naslednji pojavi:

— Devalvacija domače valute za 30 odstotkov

c) Pregled gibanja cen industrijskih izdelkov od leta 1976—1980

Leto	SFRJ	SRS
1976	6,1	5,8
1977	9,5	8,8
1978	8,3	10,6
1979	13,2	14,7
1980	27,3	23,3

— Ukrepi ekonomske politike (višje carinske stopnje) za zaščito domače proizvodnje itd.

— Recesija v svetovni proizvodnji surovin in repromateriala. Rast svetovne proizvodnje je bila v letu 1980 počasnejša kot prejšnja leta. Proizvodnja železa in jekla (osnovne surovine) pa je v nekaterih zahodnoevropskih državah in Združenih državah Amerike upadla.

Poleg ostalega so na ponudbo reprodukcijskega materiala vplivale tudi cene. Očitno je, da so bili na tržišču surovin in reprodukcijskega materiala prisotni neusklajeni odnosi med ponudbo in povpraševanjem, kar je vplivalo na gibanje cen v letu 1980.

F. Matejčić

Smučarski praznik ZPS na Pohorju

Letošnja zima, o kateri niti večni nergači ne morejo reči, da ni bila kot včasih, je pognala v smučine neverjetne množice zagancev. Zato ni prav nič čudnega, da je bilo tudi srečanje smučarjev sozda ZPS 28. februarja na Kopah nad Slovenj Gradcem, kljub omejenemu številu predstavnikov posamezne delovne organizacije obiskano nad pričakovanji.

Ustaliteni ukrepi tudi v športu

Ko smo v ranem jutru, skorajda še sredi noči tlačili smuči, nahrbtnike in torbe v podvozje Alpetourovega avtobusa in se še sami razmetali po sedežih, je bila to kaj zaspana vojska. Komaj največjim zgovornikom se je tja do Trojan zmal jezic za pikro bodico, najnovejši bližnjegodovinski podatek, šaljivo pripombo o anatomskih posebnostih sotekmovalec in podobno. Vedeli smo, da nas čaka naporen dan, kajti program srečanja z vsem tekmovanjem je skrčen na en sam dan — vsi se vključujemo v stabilizacijske napore!

Hitimo, hitimo. . .

Pravzaprav je bil to moto vsega srečanja: organizatorjev, da bi spravili pod streho ves program, tekmovalcev, da bi se čim bolj uvrstili, gostincev v Radljah, da bi vsaj v poznem popoldnevu postregli s toplim kosilom, in šoferjev, da nas čimprej pripeljejo domov.

Neverjetno — prav zares je bilo vse v redu in domala vseh 350 do 400 udeležencev srečanja je bilo prijetno utrujenih. Zadovoljstvo bi bilo seveda popolnejše, če bi, recimo obetavno jutranje sonce bilo malo manj sramežljivo, meglene zavese kaj bolj prosojne, razposajeno naletavajoči sneg malo manj nadležen — pa seveda, če ne bi obstala žičnica, kar je nekatere optimiste stalo večjih naporov kot pa tekmovanje samo.

Tudi za razglasitev rezultatov je bilo treba precej potrpljenja, tako da smo predpustno Ljubljano pozdravili komaj še isti dan.

Hitimo, hitimo. . .

ODPRTA VELESLALOMA SO VRATA

Moški so se pomerili v štirih starostnih skupinah — čez 200 je bilo vseh • ženske, ki se dele le v »mlajše in najmlajše«, pa v dveh • na cilj jih je prismočalo kar 72!

Rezultati so zanimivi, vendar je na marsikatero vplivala večja ali manjša preglednost proge zaradi občasne sneženja. Pa poglejmo, kako so se ob zmagovalcih zvrstili najuspešnejši Litostrojčani.

Predsednik komisije za šport in rekreacijo v Litostroju sprejema prehodni pokal za skupno zmago, ki smo ga po petih zaporednih zmagah osvojili v trajno last (Foto: V. Udovič)

Moški do 30 let:

1. Marko Podobnik, Kladivar 40,62
2. Branko Seban, Stroj 42,50
3. Anton Malovrh, Litostroj 42,83
12. Lado Sazonov, Litostroj 45,58
15. Branko Škoflek, Litostroj 46,22

Uvrščenih je bilo 64 tekmovalcev.

Moški 30 — 40 let:

1. Srečko Forte, STT 39,27
2. Janez Kalan, Litostroj 43,38
3. Janez Eržen, Institut za turb. stroje 44,70
17. Lojze Rupnik, Litostroj 47,36
28. Nace Giacomelli, Litostroj 48,62

Na cilj je prismočalo 61 tekmovalcev.

Moški 40 — 50 let — krajša proga:

1. Peter Prezeli, Litostroj 32,12
2. Branko Sršen, Litostroj 32,84
3. Stane Guzelj, Litostroj 33,00
6. Marijan Klemen, Litostroj 33,96
8. Vinko Udovič, Litostroj 34,14
19. Boris Tertnik, Litostroj 53,73

Ženske do 30 let:

1. Marta Beravs, Hidrometal 33,66
2. Simona Loštrek, Kladivar 34,44
3. Irena Medvešek, STT 34,52
17. Lidija Jerman, Litostroj 39,77
27. Andreja Boštjančič, Litostroj 42,62
28. Jožica Mihelič, Litostroj 43,47

Ženske nad 30 let:

1. Silva Jarc, Litostroj 33,77
2. Bojana Stergar, Projekt 34,82
3. Irena Berčon, STT 35,30
10. Mira Šček, Litostroj 37,08
13. Marinka Hubat, Litostroj 37,71
14. Marija Oberstar, Litostroj 37,76

Zmagovalce smo navedli zato, da bi ostali v spominu za prihodnje leto. Prijatelj tekmovalcev mi je namreč zapal, da tako najlažje ocenjuje natančnost in poštenost časomerilcev. Neverjetno, kaj vse si ljudje izmislijo ali ne?

TEKAČI SO SE NAMNOŽILI

»Ko bi se megla vsaj toliko razmaknila, da bi vedel, kje tečeš!« so drugi za drugim tarnali na cilju zadihani tekmovalci. Toda prireditelja za to ne zadene nobena krivda, tudi sicer bi bilo na tistem kopastem svetu težko speljati ustrezno tekaško progo. Kratka je bila in nekateri — vajeni maratonov — so se komaj ogreli, ko so jim prijazne točajke že nalivale čaj (tri vrste!) v grlo. Že po rezultatih vidimo, da so v tekih Litostrojčani najboljši.

Moški do 35 let (49 vseh):

1. Srečko Pirman, Litostroj 9,22,25
2. Marjan Jamšek, STT 10,20,67
3. Lado Sazanov, Litostroj 10,27,06
11. Andrej Adamič, Litostroj 11,34,69
27. Branko Anžur, Litostroj 13,19,57

Moški od 36 do 45 let (39 vseh):

1. Janez Kalan, Litostroj 10,07,89
2. Lojze Rupnik, Litostroj 10,33,80
3. Marijan Klemen, Litostroj 10,36,83
14. Peter Prezeli, Litostroj 12,43,52
17. Nace Giacomelli, Litostroj 13,25,58

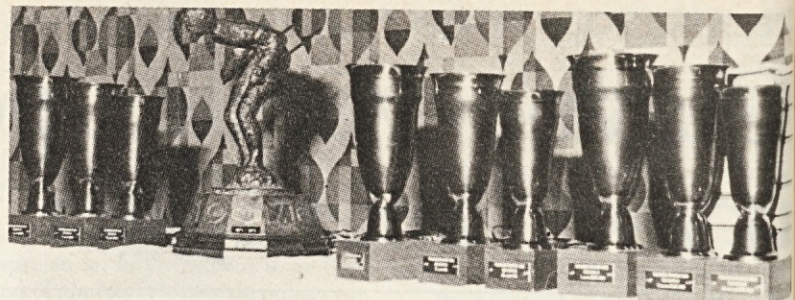
V znamenju belo-rdeče markacije

Spet so se na Gregorjevo zbrali planinci v prijazni dvorani IC, da napravijo seštevek enoletnih prizadevanj in nov program za čim širši razmah planinske misli.

Pod izkušenim vodstvom delovnega predsedstva, ki ga je vodil eden »mlajših pionirjev« družstva ing. Anton Levstek, se je brez zadreg odvijal običajni dnevni red občnega zbora.

Poročila o delu v preteklem letu so prebrali načelniki številnih sekcij in iz njih je bilo slišati, da je društvo kljub rahlemu upadu članstva živahno delovalo.

Tako so svoj program v celoti izpolnili prizadevni markacisti pod vodstvom Rika Gambergerja, bogato bero smeri so pospravili alpinisti, ki

Pokali čakajo na zmagovalce 7. zimskih športnih iger sozda ZPS na Kopah (Foto: V. Udovič)

Moški nad 45 let — krajša proga:

1. Branko Sršen, Litostroj 5,50,53
2. Avgust Laznik, STT 6,04,87
3. Srečko Grošelj, Litostroj 6,10,59
4. Andrej Grom, Litostroj 6,26,13
9. Oto Bolha, Litostroj 7,23,61
10. Janez Bahar, Litostroj 7,55,09

Ženske do 30 let:

1. Ljuba Simončič, Metalna 7,20,28
2. Majda Vavpotič, Metalna 8,51,12
3. Andreja Zupančič, Litostroj 8,56,42

EKIPNA RAZVRSTITEV

DO	veleslalom	teki	skupaj
1. LITOSTROJ	1.200,69	1.194,64	2.395,33
2. STT	1.517,28	575,00	2.092,28
3. METALNA	1.130,43	791,54	1.921,97
4. KLADIVAR	861,93	469,83	1.331,76
5. STROJ	982,94	201,26	1.184,20
6. AGROSTROJ	758,64	287,95	1.046,59
7. GOSTOL	656,73	212,56	869,29
8. HIDROMETAL	552,71	162,65	715,36
9. PROJEKT	362,27	351,23	713,50
10. JEKLO	525,39	165,60	690,99

Srečanja se je udeležilo 21 delovnih organizacij, kar je lep napredek tudi v pogledu športnega sodelovanja.

navzočim živo približali ta manj poznani svet.

Gospodar Štefan Cankar ni bil posebno zgovoren, zato pa je njegovo poslovanje skrbno in urejeno. Prav tako stanje je izpričevalo tudi poročilo blagajničarke Marice Šparemblek, ki že dolgo vrsto let bedi nad financami društva.

Propagandistovo poročilo je izzvenelo v hvalnico naši zemlji, katere ljubitelji in čuvarji moramo biti vsi: da pa bo ostala lepa, na svojih poteh ne smemo pozabljati na varstva narave, je vsem priporočal načelnik sekcije Jože Pečjak.

V imenu PZS je navzoče pozdravil Janez Kmet in istočasno kot predstavnik PD Matica pojasnil stanje v zvezi z obnovo in razširitvijo Kredarice.

Za delo v naslednjem letu — naše triinšestdeseto — je bila izglasovana predlagana lista kandidatov, za predsednika pa soglasno ponovno izvoljen ing. Janez Soklič.

Tudi letošnji občni zbor PD Litostroj, ki je bilo ustanovljeno kot prvo planinsko društvo v delovni organizaciji (danes jih je že čez 30), je potrdil, da je planinska misel v kolektivu živa in da ima za doseganje svojih čvrstih ciljev tudi zagnane izvrševalce.

ORGANIZIRANI PREVOZI DELAVCEV IN PROBLEMI V ZVEZI S TO DEJAVNOSTJO

Daleč do Litostroja

Že dalj časa v našem časopisu nismo pisali o tistih naših delavcih, ki za prihod na delo in z dela porabijo največ časa. Zato je prav, da nekaj vrstic namenimo našim delavcem, ki se vsak dan vozijo na delo z javnimi prevoznimi sredstvi, o njihovih težavah, ki so povezane z dolgo potjo na delo in ne navsezadnje tudi o naših problemih, ki se pojavljajo v zvezi z organizacijo prevozov.

Vse večkrat tovrstna vprašanja postavljajo prizadeti delavci in strokovna služba, ki je zadolžena za organiziranje prevozov, v zadnjem času pa so se najrazličnejša vprašanja v zvezi s tem pojavila tudi na delavskih svetih in zborih delavcev. Tudi izvršni odbori sindikata vprašanju prevoza posvečajo več pozornosti. Namen tega članka je seznaniti vse delavce naše delovne organizacije o organizaciji prevozov delavcev in o problemih, ki nastajajo na delavskih progah.

V naši delovni organizaciji je zaposlenih tisoč delavcev, ki se vozijo na delo iz bližnje okolice Ljubljane. Organiziran prevoz z delavskimi avtobusi uporablja več kot 650 delavcev, ostali, predvsem tisti iz bližnje okolice Ljubljane, pa se vozijo na delo z javnimi prometnimi sredstvi.

Več kot dvajset let že vozijo delavski avtobusi delavce v Litostroj, dolgih dvajset let se že vozijo ti »moderni nomadi« na delo v Ljubljano. Kar precej je tistih, ki se vozijo na delo od ustanovitve Litostroja. V želji in potrebi po redni zaposlitvi, ki jo je bilo pred dvajsetimi leti dobiti v krajih, kjer so živeli, težje kot danes, so se odločili za tako dolgo vsakodnevno potovanje. Gotovo ste že slišali za kraje, kot so: Luče, Gornji grad, Vransko, Mokronog, Šentrupert na Dolenjskem, Dobrnica, Dvor, Žužemberk, Hinje, Ambrus; to so namreč imena krajev, od koder se vozijo ti naši sodelavci, ki se dnevno prevozijo od 50 do 87 kilometrov v eno smer. Ogromno časa prebijejo na vožnji, tisti bolj oddaljeni dve do tri ure dnevno, v zimskem času pa je treba temu dodati še kakšno uro. Pa to še ni vse! Nekateri med njimi

porabijo še nekaj časa, da pridejo do avtobusne postaje. Dolga je ta njihova vsakdanja pot, pa kljub temu izpolnjujejo svoje delovne obveznosti tako kot ostali delavci, če še ne bolj. Vsaj tako zatrjujejo tam, kjer ti delavci delajo.

Kar 75 odstotkov »vozačev« dela v neposredni proizvodnji: v livarnah, obdelavi, pločevinarni, montaži, transportu, torej na delovnih mestih, kjer so delovni pogoji težki. Pa kljub temu vztrajajo in opravljajo svoje delo, za katerega so se usposobili in katerega so vzljubili, saj bi sicer verjetno odnehal. V zadnjih letih so v krajih, od koder se vozijo naši delavci, ali pa vsaj bližje njihovem domu pričele obratovati majhne tovarne, v katerih bi marsikdo lahko dobil zaposlitev. Nekaj jih je resda odšlo, toda prihajajo novi. Vse več je mladih, ki se iščejo v našem izobraževalnem centru. Tako se je število delavcev na nekaterih relacijah celo povečalo.

Za vse te delavce, ki jih torej ni malo, je treba poskrbeti, da se vsak dan varno in kar se da udobno pripeljejo na delo. S prevoznim podjetjem Alpetour imamo medsebojno pogodbo, v kateri so določene skoraj vse podrobnosti v zvezi s prevozom — od števila in kvalitete avtobusov, cene za prevožen kilometer do relacij in voznih redov. V tej pogodbi so opredeljene naše pravice in dolžnosti pa tudi pravice in dolžnosti prevoznika.

Vse je napisano in dogovorjeno, pa kljub temu ni vedno vse tako, kot upravičeno zahtevajo delavci, želimo, večkrat pa tudi zahtevamo mi, ki smo odgovorni za organizacijo prevozov.

Delavski avtobusi - večni problem

Najbrž s tem člankom ne bom povedala nič novega, vsaj za tiste ne, ki to občutijo na svoji koži. Vendar upam, da ne bo naletel na gluha ušesa in se bodo razmere glede slabih in neurejenih avtobusov vsaj malce izboljšale, če že ne dokončno rešile.

Problem, ki se pojavlja že leta in pesti številne Litostrojčane, so slabi, neurejeni, pozimi največkrat mrzli avtobusi, ki pa povrhu vsega najrajši odpovedo, ko se delavci vračajo iz službe domov. Večkrat so zaradi tehničnih pomanjkljivosti vozil ogrožena celo človeška življenja, kljub temu, da odgovorne osebe to zagotavljajo s svojim podpisom. Za najrazličnejše napake in pomanjkljivosti, ki se pojavljajo na vozilih na poti v službo in domov, in so velikokrat odraz neodgovornega dela servisnih obratov in dotrajanosti, pa eni in drugi krivijo šoferje avtobusov.

Če ne bi bilo Romov in Litostroja, pravijo šefi v Alpetouru, bi morali voziti dotrajane avtobuse na odpad in jih razrezati, tako pa je problem zanje rešen.

Kako pa se počutijo delavci, ki so že ob 4. uri jutraj pošteno zmrzujejo? Pa kaj bi o tem razpravljali oni, ki se v službo pripeljejo udobno ali pa imajo do Litostroja par korakov! Delavec naj le zmrzuje, na njegove pritožbe bodo pač naši kakšen za lase privlečen odgovor.

Ali se zavedajo, da je tudi zaradi tega zmanjšana delavčeva sposobnost in produktivnost?

Ni mi jasno, zakaj litostrojška kadrovska služba sklepa pogodbe s ponudnikom, v tem primeru z Alpetour, ki ni sposoben zagotoviti ustreznih in zadostnih prevoznih sredstev, saj ima v litostrojški enoti več avtobusov izposojenih kot svojih.

Enkrat za vselej bi bilo potrebno postaviti pogoj: »NOVE AVTOBUSE!« Ali pa kupčijo zaključimo in poiščimo boljšega ponudnika. Ob teh in podobnih vprašanjih bi bilo treba temeljito razmisliti. Ali se nam bolj splača plačevati morda nekoliko cenejše stare avtobuse vseh barv, firm, oblik in velikosti in imeti iz leta v leto težave, ali izbrati drugega ponudnika, ki bo lahko uresničil naša dolgoletna prizadevanja in dokončno rešil omenjeni problem?!

M. Zupancič

Avtobusi so pripravljeni za svoje vsakodnevne poti (Foto: E. L.)

Problemi, ki jih moramo reševati vsak dan, so največkrat povezani s slabšo kvaliteto vozil, ki vozijo na naših delavskih progah. Prevoznik vse premalo upošteva naše upravičene zahteve, da vozila, ki ne zagotavljajo primerne, predvsem pa varne vožnje, izloči iz prometa. V zvezi s kvaliteto vozil se naše zahteve vse prepočasno uresničujejo, tako da imamo v zadnjem času na delavskih progah vsaj po dva avtobusa, ki sta neprimerna za vožnjo. V tehnično sposobnost vozil sicer ne moremo dvomiti, saj so vozila tehnično pregledana in imajo ustrezna potrdila. Prevoznik navaja vzroke v pomanjkanju ustreznih vozil, kar lahko vidimo tudi sami, saj že dalj časa vozi na naših progah nekaj Kompasovih avtobusov.

Posebno vprašanje, ki ga v zadnjem času pospešeno rešujemo, je povezano s preobremenitvijo posameznih relacij in izmen. Na dvanajstih relacijah (štirih s Štajerske in osmih z Dolenjske) vozi v eni, dveh ali treh izmenah dnevno 18 avtobusov. Največ avtobusov vozi v prvi izmeni, in sicer 12, v dveh izmenah izmenično en teden dopoldne in drugi popoldne vozijo 3 avtobusi, prav toliko pa jih vozi tudi v vseh treh izmenah. Ker največ ljudi dela v dopoldanski izmeni, so seveda tudi avtobusi v prvi izmeni najbolj zasedeni, v zimskem času pa skoraj vsi, z redkimi izjemami v jutranjem času, tudi preobremenjeni. Delno bomo problem stojišč v prvi izmeni rešili z uvedbo še enega avtobusa v dopoldanskem času, delno pa bo treba rešitev iskati tudi pri prerazporeditvi delavcev predvsem v popoldansko izmeno, saj so avtobusi, ko vozijo delavce v popoldansko izmeno, zasedeni samo nekaj več kot polovično. Pri uvedbi dodatnega vozila pa imamo nemalo težav, ki jih nikakor ne moremo odpraviti, vendar upamo, da bo tudi ta problem v najkrajšem času rešen in na ta način odpravljena vrsta pritožb na račun neprimernega prevoza. Treba je napisati tudi nekaj vrstic o redu, disciplini in odnosih na samih avtobusih. Kljub izboljšanju ne smemo biti zadovoljni. Še vse preveč je neprimernega obnašanja posameznikov, nespoštovanja starejših in žensk, pa tudi samovolja nekaterih voznikov ne vpliva najboljše na odnose, red in disciplino na naših delavskih avtobusih. Vprašanje odnosov, discipline in reda bodo morali rešiti delavci sami, prevoznik in organizator prevozov pa bosta morala poskrbeti za primerne pogoje, ki naj zagotovijo kar najbolj udoben in kulturn prevoz.

In koliko stane delovno organizacijo ta organiziran prevoz delavcev?

Ne malo, kar lahko dokažemo s številkami. V letu 1980 smo za opravljene prevoze na osnovi medsebojne pogodbe plačali Alpetouru kar 13.504.400 din. Za ilustracijo lahko povemo, da smo za vsakega delavca za prevoz v letu 1980 v povprečju plačali 21.433 din, če upoštevamo, da se je vozilo povprečno 630 delavcev.

Da bo slika o stroških še jasnejša, naj povemo, da za en avtobus, ki mesečno vozi povprečno 22 dni, plačamo po sedaj veljavnih cenah dobrih 10 starih milijonov. Pri tem pa nam Alpetour nudi popust, ki znaša 20 odstotkov glede na prodajno ceno za prevožen kilometer. Vprašanje je, koliko časa bodo po tej ceni še vozili, saj so pritiski za podražitev prevoza vsakodnevni.

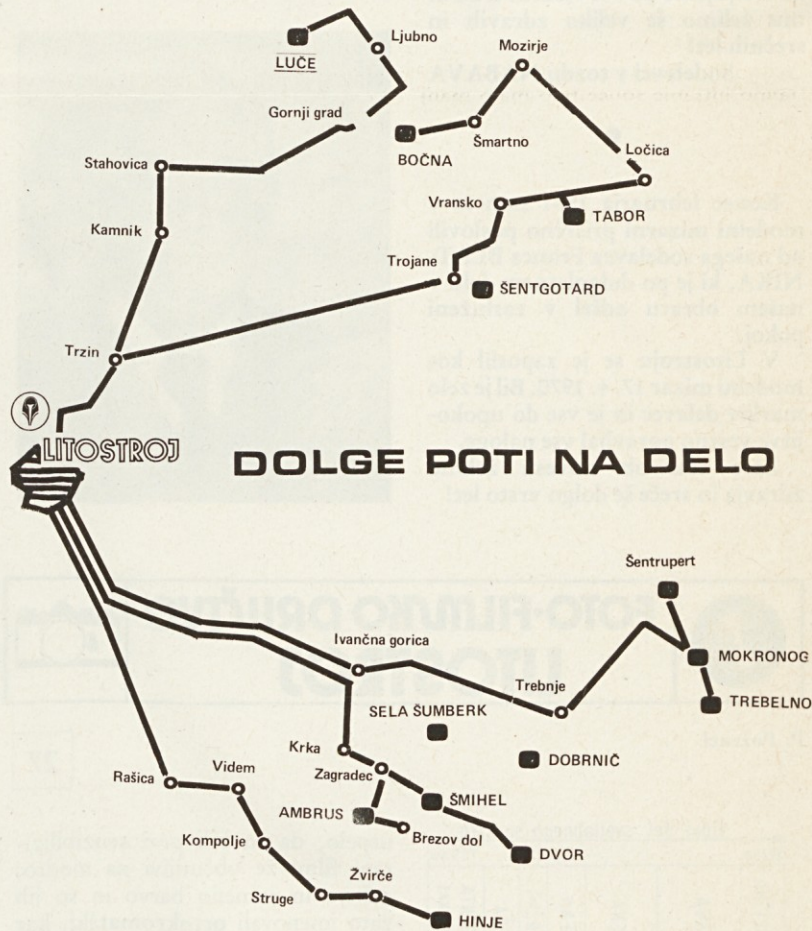
Na račun naših prevozov z delavskimi avtobusi je precej pripomb. Veliko teh je upravičenih, skušamo jih upoštevati in odpraviti probleme; vedno nam to takoj ne uspeva. Precej nas je pri tem neposredno prizadetih, zato je negodovanje ljudi zaradi slabo ogrevanih in preobremenjenih avtobusov, netočnih prevozov in podobnega glasnejše kot pa morda kje drugje. In prav je tako! Zagotoviti

moramo takšen prihod na delo, kakršnega naš delavec zasluži.

V prizadevanjih za varnejši, udobnejši in kulturnejši prevoz pa bomo morali v bodoče storiti kaj več vsi prizadeti — od prevoznika, organizatorja, vodstev tozdov, družbeno-političnih organizacij, vendar pa pričakujemo sodelovanje in pomoč tudi od vas, ki ste najbolj zainteresirani, da bo ta vaša vsakdanja dolga pot na delo varnejša in lepša.

I. Jarc

DOPISUJTE
V SVOJE
GLASILO

Štajerska

LJUBLJANA—LUČE
LJUBLJANA—TABOR
LJUBLJANA—ŠENTGOTARD
LJUBLJANA—BOČNA

dopol. izmena 69 km
dopol. izmena 54 km
dopol. izmena 44 km
dopol. in popol. izmena 87 km
— vsak drugi teden

Dolenjska

LJUBLJANA—MOKRONOG
LJUBLJANA—ŠENTRUPERT—TREBELNO
LJUBLJANA—DOBRNIC
LJUBLJANA—DVOR
LJUBLJANA—AMBRUS
LJUBLJANA—SMIHEL
LJUBLJANA—SELA ŠUMBERK
LJUBLJANA—HINJE

dopol. izmena 74 km
dopol. in popol. izmena 80 km
— vsak drugi teden
tri izmene 72 km
tri izmene 61 km
tri izmene 70 km
dopol. izmena 52 km
dopol. izmena 52 km
dopol. in popol. izmena 66 km
— vsak drugi teden

Z voznjami na avtobusno postajo napravijo avtobusi na delavskih progah dnevno 2400 km.

Srečanje z mladinci DO Color Medvode

Na enem izmed sestankov OO ZSMS TOZD NABAVA smo sklenili, da bomo pričeli sodelovati z mladinci neke druge delovne organizacije na območju občine Ljubljana — Šiška. Prvi, ki so bili zainteresirani za to, so bili mladinci iz DO Color Medvode. 6. februarja so pripravili družabno srečanje, katerega so se udeležili mladinci iz DO Celuloza pa tudi vojaki iz vojašnice »Boris

Kidrič« iz Ljubljane. Na to družabno srečanje je Color povabil tudi nas. Zbrali smo se v njihovi jedilnici, ki je bila dobro pripravljena za sprejem vseh povabljenih. Družbeno srečanje smo pričeli s šaljivimi tekmovanji, in sicer z risanjem figur na tablo z zavezanimi očmi. Lahko si predstavljate, koliko smeha je bilo pri tem risanju. Imeli smo tudi srečolov s precej bogatimi nagradami, na primer

konzerva mesnega doručka ali steklenica Maraskina, ki pa smo jo izpraznili takoj, saj je bila napolnjena z vodo. Slišali smo veliko novih šal, seveda pa ni manjkalo tudi plesa. Med vojaki smo odkrili tudi skritega talenta — pevca, da nam je pel in igral na kitaro razne znane, priljubljene melodije. Vzdušje je bilo enkratno. Na koncu pa smo se pogovorili tudi o nadaljnjem sodelovanju in sklenili, da bomo mladincem iz Colorja vrnil obisk z organiziranim tekmovanjem v kegljanju. Domov smo odšli zadovoljni, saj smo bili zelo prijazno sprejeti in bilo nam je žal, ker se nismo srečali že prej.

M. limo, da so taka srečanja zelo potrebna, saj tako spoznaš marsikaj koristnega za delovanje v svoji mladinski organizaciji.

M. Pešec

V SPOMIN

6. marca letos smo se v Smledniku za vedno poslovili od našega bivšega sodelavca Jožeta BREZNIKA.

V orodjarni je delal kot strojni brusilec 16 let vse do upokojitve leta 1967. Spominjali se ga bomo kot dobrega delavca in tovariša.

Sodelavci

V SPOMIN

15. marca 1981 smo se za vedno poslovili od našega upokojenca Andreja URANKARJA.

Pokopali smo ga na pokopališču Prevoje. V jeklolivarni je bil zaposlen kot kovač od 15. 7. 1952 do 19. 3. 1963, ko je odšel v zaslužni pokoj.

Bil je eden naših vrhunskih kovačev, pionirjev, ki je na svojem delovnem mestu dokazal vrednote svojega dela. Spominjamo se ga, kako je z veseljem izdeloval vse vrste orodja visoke kvalitete po svoji zamisli, svoje izkušnje je prenašal na mlajše delavce.

Takega smo poznali in takega ohranjamo v svojem spominu.

Sodelavci

TOZD PUM »LIVARNE«

Odšla sta v pokoj

1. marca 1981 je odšel v zaslužni pokoj dolgoletni sodelavec tovariš Stane MARKELJ.

Od 24. januarja 1949 pa vse do upokojitve je delal na področju ugotavljanja kakovosti obdelovancev od lahke in težke obdelovalnice, orodjarne, montaže viličarjev do vhodne kontrole. Bil je v skupini sodelavcev pri ustanovitvi službe kakovosti v letu 1949. Takrat pridobljeni vzdevek »prvi kontrolor« je povsem upravičen. Svoje naloge na delovnem mestu je opravljal vestno in strokovno, zato ga bomo zelo pogrešali. Še posebno pa bomo pogrešali vse njegovo znanje in izkušnje, pridobljene z dolgoletnim delom.

Sodelavci se tovarišu Stanetu zahvaljujemo za ves vložen trud in mu želimo še veliko zdravih in srečnih let!

Sodelavci v tozdu NABAVA

Konec februarja 1981 smo se v modelni mizarini prisrčno poslovili od našega sodelavca Franca BLATNIKA, ki je po dolgoletnem delu v našem obratu odšel v zaslužni pokoj.

V Litostroju se je zaposlil kot modelni mizar 17. 4. 1970. Bil je zelo marljiv delavec in je vse do upokojitve vestno opravljal vse naloge.

Zato mu ob slovesu želimo zdravja in sreče še dolgo vrsto let!

ČESTITKI

9. marca bo srečal Abrahama naš dolgoletni sodelavec Mirko JAGER. Ob tem lepem jubileju mu čestitamo in želimo še mnogo srečnih in zdravih let v naši sredi.

Sodelavci iz modelne mizarne

V decembru 1980 sta praznovala petdesetletnico naša sodelavca Ivan ANŽIČ in Ernest MERKLIN, 3. marca letos pa tovariš Franc POLH.

Sodelavci tozda PTS vsem iskreno čestitamo

ZAHVALE

Planinskemu društvu Litostroj se iskreno zahvaljujem za darilo in čestitke ob dnevu žena. Zelo sem se razveselila vašega obiska!

Upokojenka Litostroja Ani KRESE

Najlepše, čeprav pozno, se zahvaljujem sindikatu Litostroja za poslano denarno darilo in koledar ob novem letu.

Ob tej priliki želim delavcem Litostroja mnogo uspehov pri nadaljnjem delu.

M. Erjavec

Članom sindikalne organizacije TOZD PUM se prisrčno zahvaljujem za obisk in obdaritev. Pozornost, ki ste jo izkazali, mi je v moji boleznini v veliko olajšanje in zadoščenje.

Kolektivu Litostroj želim srečno in zadovoljno novo leto in veliko delovnih uspehov.

Upokojenec Franc Venecija

ZAHVALE

Iskreno se zahvaljujem sodelavcem in prijateljem za cvetje in izraze sožalja ob smrti najine mame Angele VALENTINČIČ.

M. in J. VALENTINČIČ

Najlepše se zahvaljujem delavcem tozda IVET, govorniku za poslovalne besede ter članom pihalnega orkestra Litostroj, za venec in spremstvo na zadnji poti pokojnega Jožeta GORZE.

Jožica König

Vsem sodelavcem tozda PZO se iskreno zahvaljujem za čestitke in lepo darilo ob moji 50-letnici.

Vinko Vidovič

PISAL NAM JE

Ob koncu leta smo prejeli tudi pismo našega nekdanjega sodelavca, ki je že dolga leta v invalidskem pokoji. Piše nam: Toplo se vam zahvaljujem za novoletno denarno pošiljko, ki mi je zelo dobrodošla.

Hvala vam!

Želim vam veliko uspehov pri delu in mnogo napredka v novem letu 1981.

Posiljam vam tople pozdrave hvaležni

Štefan KOVAČ

DRAGI PRIJATELJI

V tolažbo mi je bilo, ko sem ob krsti svojega očeta Andreja URANKARJA med občani, ki so se poslavljali od njega, opazil tudi njegove znanke iz delovne organizacije Litostroj.

Moram se zahvaliti vsem, posebno pa tistim, ki so prišli na njegov pogreb, še posebej članom pihalnega orkestra, ki so ga spremljali na zadnji poti. Taka pozornost celotnega našega kolektiva je dokaz, da so se po tolikih letih še ohranile trdne vezi med sodelavci, saj je bil moj oče upokojen že leta 1963.

Prijetno razpoložen se je vrnil, kadar je bil s svojimi nekdanjimi sodelavci na skupnem izletu in je potem še dolgo s spoštovanjem govoril o kolektivu, ki tako lepo skrbi za svoje nekdanje člane. Čutim dolžnost, da se v njegovem imenu in imenu celotne naše družine zahvaljujem vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti izpred domače hiše na pokopališču v Šentvidu. Hvala tudi za darove in cvetje.

Andrej Urankar mlajši

ZAHVALI

Ob mnogo prerani smrti našega moža in očka Janeza KOŠAKA se vsem sodelavcem v TOZD PUM prisrčno zahvaljujem za izrečeno sožalje, za podarjeno cvetje in denarno pomoč. Iskreno se zahvaljujem tudi pihalni godbi in članom kolektiva za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Hvala tudi za besede slovesa. Žalujoči vsi njegovi

Ob smrti moje drage tete Ksenije DOBERLET-FONDA, upokojenke Litostroja, se zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata za vso pozornost ob pogrebu in vsem njenim nekdanjim sodelavcem, ki so jo spremili na zadnji poti.

Nečakinja Duša Fischinger v imenu vsega sorodstva

ZAMENJAM

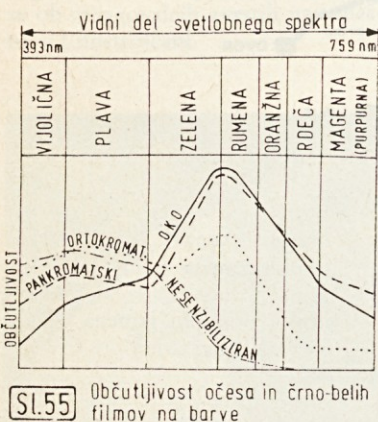
Enosobno stanovanje — 39 kvadratnih metrov, centralno ogrevano, zamenjam za dvosobno in pol ali trisobno stanovanje.

Ponudbe oddajte po telefonu 556-021 int. 549, ali na naslov: Smilja Marčeta, Andrejševa 14, 61000 Ljubljana.

FOTO-FILMSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

P. Požnenel

27

Poleg občutljivosti očesa pa je v diagramu prikazana tudi občutljivost emulzij več vrst črno-belih filmov. Emulzija prvih črno-belih filmov še ni senzibilizirana in je bila občutljiva le na modro-vijolično barvo. Ko pa so sredi prejšnjega stoletja odkrili senzibilizatorje, katere so dodali emulziji, je tako postala emulzija občutljiva tudi za druge barve. Tako je

uspelo, da so bili prvi senzibilizirani filmi že občutljivi na modro, zeleno in rumeno barvo in so jih zato imenovali ortokromatski, kar bi pomenilo »pravilno občutljivi«. To sicer v resnici še ni bilo res, ker so bili filmi neobčutljivi na rdečo in oranžno barvo in so te barve prodajali kot popolnoma črno. Danes ortokromatskih filmov amaterji ne uporabljajo več. Splošno pa uporabljajo pankromatske filme, ki bi jim lahko rekli »občutljivi za vse barve«. Danes obstajajo še neštet senzibilizatorji, s katerimi lahko občutljivost emulzije črno-belih filmov poljubno prilagajajo krivulji očesne občutljivosti ali pa drugim spektralnim območjem, na primer za astronomsko fotografijo. Občutljivost na barve današnjih črno-belih filmov je popolnoma ustreza očesni krivulji. Kljub temu pa s podajanjem črno-belih tonov nismo vedno zadovoljni in želimo doseči posebne učinke — na primer, da bi bilo plavo nebo na sliki bolj temno in

bi tako beli oblaki lepše izstopali. V takem primeru uporabimo korekcijske filtre, s katerimi dobimo željene učinke. Več o filtri in njihovi uporabi bomo govorili v posebnem poglavju, kjer bomo obravnavali fotografski pribor.

6. DIMENZIJE FILMOV IN POIMENOVANJE

Prve fotografske posnetke so naredili na kovinske in kasneje na steklene plošče. Danes so steklene plošče že skoraj popolnoma nadomestili s plan-filmi, ki imajo podlago iz elastične umetne snovi. Prvi zviti film je izdelal leta 1884 Georg Eastman. Imel je širino 1 3/8 palca, kar je 35 mm, natančno 34,925 mm. Ta dimenzija se do danes ni izpremenila. Kasneje so se pojavili še filmi drugih širin, in sicer: 70 mm, 60 mm, 16 mm in 9,5 mm. Za lažje razpoznavanje imajo filmi še druge oznake in imena:

1. Plan — filmi. Izdelujejo jih v različnih velikostih. Standardni formati so: 6×9 cm, 9×12 cm, 4×5 palca (10,2×12,7 cm), 13×18 cm, 18×24 cm in 20×25 cm. Plan filmi so pakirani v kartonske škatle po 6, 12, 20 ali 24 kosov. Pred snemanjem vložimo vsak

plan-film v posebno kaseto, da film leži ravno. Plan-filmi se uporabljajo v fotokamerah velikega formata, zlasti v poklicne namene.

Prednost plan filmov je, da lahko delamo posamezne posnetke, večje formate pa lahko tudi režemo na manjše, če to želimo.

2. Zviti filmi (roll filmi) so naslednji:

Film 70 mm ima širino 70 mm, format negativne slike je lahko 6×9 cm, 6×7 cm, 6×6 cm in 6×4,5 cm. Film je na obeh straneh perforiran in se uporablja tudi v kinematografiji. Dolžina filma je navadno 5 m za 90 posnetkov. Uporablja se v fotokamerah, ki imajo možnost menjavanja različnih kaset, (hasselblad, zenza bronica, mamiya RB 67).

Film 120 je širok 60 mm, format negativne slike je lahko 6×9 cm (8 posnetkov), 6×6 (12 posnetkov) ali 6×4,5 cm (16 posnetkov). Film ni perforiran. Na hrbtani strani zaščitnega papirja ima številke, po katerih se ravnamo pri transportiranju filma, če kamera nima avtomatskega pomika. Ta film uporabljajo tudi novejša fotokamere srednjega formata 6×7 cm, ki imajo velikost negativne slike 56×72 mm (to je idealni format).

Vabljeni programi za letovanje v ČSSR

V letu 1981 bo minilo že 15 let, odkar je sindikalna organizacija Litostroja navezala prijateljske stike s sindikatom narodnega podjetja ZVVZ iz Milevskega na Češkoslovaškem. V vseh teh letih smo številni Litostrojčani v organizaciji našega sindikata potovali na Češkoslovaško.

Stiki med obema organizacijama so imeli v teh petnajstih letih dobra in slabša obdobja, vendar nikoli taka, da bi sodelovanje zamrlo. Tako ima to sodelovanje že zavidljivo tradicijo, izraža pa se v povsem praktični obliki oziroma v izmenjavi počitniških kapacitet obeh organizacij.

Danes lahko rečemo, da mnogi izmed nas preživijo del letnih ali zimskih počitnic na Češkoslovaškem. V zameno pa delavci narodnega podjetja iz Milevskega vsa ta leta prihajajo letovat k nam na morje.

Poleg že utečenega sodelovanja s prijatelji iz Milevskega pa se je v zadnjih letih razvilo tudi uspešno sodelovanje z elektrotehničnimi zavodi »Julij Fučík« iz Brna, s katerimi na podoben način izmenjujemo počitniške zmogljivosti. V letu 1980 pa smo prvič zamenjali počitniške zmogljivosti tudi z narodnim podjetjem za proizvodnjo vodnih turbin »ČKD« iz Blanskega.

Sodelovanje našega sindikata z narodnimi podjetji na Češkoslovaškem je postalo torej naša skupna in redna oblika organizacije letovanj ter kulturnega, športnega in drugega življenja.

V vseh teh letih sodelovanja lahko rečemo, da je v Litostroju ostala le majhna peščica tistih, ki niso bili vsaj enkrat na Češkoslovaškem. Mnogi pa odhajajo tja vedno znova in se vračajo z novimi vtisi, spoznanji in prijateljski.

Tudi za leto 1981 nam naši prijatelji iz češkoslovaških podjetij ponujajo vabljive in zanimive programe.

Naša prva skupina je letos že preživela zimske počitnice v Nových Hutích na Šumavi. Že za prvomajске počitnice pa bo naslednja skupina naših sodelavcev odpotovala na Češkoslovaško, in sicer v nov rekreacijski center podjetja »ZVVZ« iz Milevskega — v Mazolov blizu mesta Tabor. Poleg prijetnega bivanja v rekreacijskem centru je možno iz tega kraja napraviti več izletov v

vedno zanimive in lepo ohranjene gradove in mesta. Prav gotovo bo zanimivo videti mesti Tabor in Češke Budějovice ter bližnje gradove Hluboka, Konopište, Zvíkov in Český Krumlov. Tretja skupina bo ob koncu junija in v začetku julija obiskala zdravilišče Karlovy Vary, kar bo za marsikoga zanimivo in privlačno. Kdor ne pozna tega zdravilišča, naj povemo, da so Karlovy Vary največje, najznamenitejše in najlepše zdravilišče na Češkoslovaškem.

Stara pripoved iz romantike, ki je postala že legenda, pravi, da sta rimski cesar in češki kralj Karel IV. nekoč na lovu v teh krajih s konji in psi zasledovala velikega jelena. Prelepa žival je vladarja — strastnega lovca tako pripeljala v globoko sotesko do izvirov vroče vode.

Ta kraj je leta 1370 zaradi odkritja zdravilne vroče vode postal kraljevsko mesto. Od tod tudi ime Karlovy Vary. Že takrat so ugotovili zdravilni učinek toplih vrelcev, zato se je mesto hitro in vsestransko razvijalo.

Sem so na zdravljenje prihajali vladarji, bolniki in drugi svetovljani, ki so se sprva kopali kar na prostem v tolmunih tople vode. Zasluge za razširitev in koristno zdravljenje v Karlovih Varyh pripisujejo znanima zdravnikoma dr. Beherju in dr. Jean de Carru, ki sta že v 18. stoletju napravila kemijsko analizo vseh dvanajstih vrelcev vroče vode za zdravljenje različnih človeških bolezni. Od takrat pa do danes tu izvajajo najbolj sodobne medicinske postopke zdravljenja skozi vse leto, sem prihajajo pacienti iz vsega sveta. Karlovy Vary so torej zgodovinsko, kulturno, turistično in zdraviliško mesto, znano po vsem svetu.

Tudi litostrojčani bomo lahko uživali lepote tega kraja, istočasno pa obiskali še druge zgodovinske spomenike, znane Frantýškovice in Marjanske lazni ter zanimiv grad Klokot. Verjetno pa bo za marsikoga najzanimivejše kopanje v zdravilni termalni vodi.

Z narodnim podjetjem »ČKD« iz Blanskega bomo v letu 1981 sodelovanje še razširili in poglobili. Poslovni oziroma proizvodni, strokovni in kooperacijski odnosi so se izredno razvili. Tem odnosom sledi tudi obojestransko sindikalno sodelovanje, zato bomo v letu 1981 obojestransko izmenjali kar tri skupine delavcev v juniju, avgustu in septembru. Naši sodelavci bodo letovali v njihovem prijetnem rekreacijskem centru Jedovice blizu Blanskega, od tu pa so možni številni izleti v bližnjo in daljno okolico.

Tudi v okraju Blansko, v katerem so najlepši predeli Moravskega krasa s podzemnimi kraškimi jamami, je izredno ohranjenih veliko zgodovinskih in kulturnih spomenikov. Tudi Brno, tretje največje mesto na Češkoslovaškem, ni daleč.

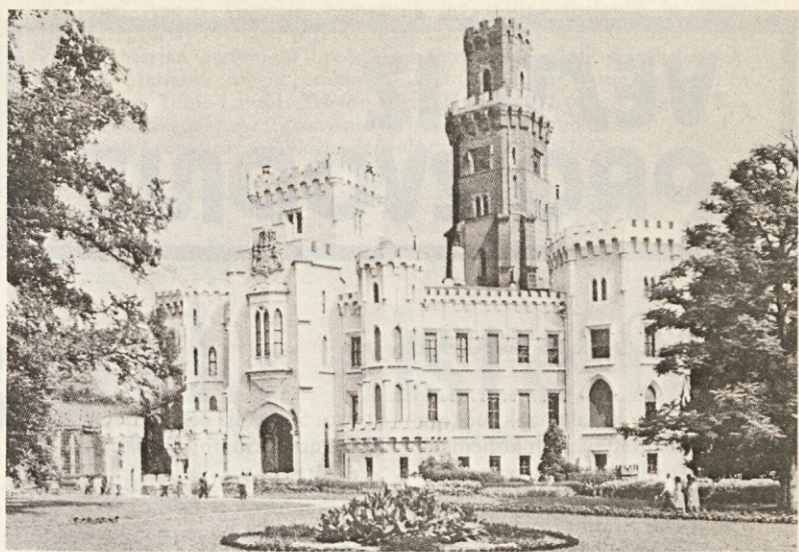
Zgodovina govori, da je mesto nastalo leta 1021. Takrat je češki knez Bratislav zgradil v sedanjem predelu mesta Petrov grad, kateremu je dal ime BRNO. Šele v trinajstem stoletju je češki kralj Vatslav Brnu podelil I. status kraljevskega mesta. Češko jedro mesta je bilo obdano z raznimi

priseljenci, kot na primer Nemci, Flandri, Valoni in Židi. Tako se je mesto postopoma razvijalo v obrtniško dejavnost, kasneje pa v industrijo. V devetnajstem stoletju se je tudi Napoleon bojeval v neposredni bližini. V letu 1839 je pripeljal iz Dunaja v Brno prvi vlak. Tod danes rastejo veliki industrijski objekti in tako mesto postaja pomemben gospodarski center na Moravskem. Tu prireajo razne razstave, znan je veliki vzorčni velesejem, športne in kulturne prireditve. Njegova okolica je posebno bogata z naravnimi lepotami, od katerih je najbolj znan Moravski kras z jamo Macoho, ki je globoka 138 m in se po njenem dnu pretaka reka Punkva. Moravski kras ima vrsto podzemnih jam, podobnih naši Postojnski jami. Zanimiva je vožnja v čolnih po reki Punkvi pod skalami skozi posamezne predele jam.

V okolici Blanskega in Brna pa je še mnogo kulturno zgodovinskih spomenikov, kot so: gradovi Rojec, Lisice, Perštajn in trdnjava Špilberg, v kateri je bil zaprt tudi Gavrilo Princip.

Vsi, ki boste potovali v Blansko, boste imeli izredno veliko možnosti za lepe in zanimive izlete, prijetno pa bo tudi bivanje v rekreacijskem centru naših čeških gostiteljev.

K. G.

Eden najlepših čeških gradov je prav gotovo Hluboka na Vltavi

Eden od dvanajstih termalnih vrelcev v Karlovih Varyh (Foto: K. G.)

Praga — mesto zeleno patinastih streh, stare kulture, črnega piva, švejka in prijetnega vzdušja

Tekmovalci z belih poljan

Čisto neuradno in brez določenega dnevnega reda so se v sredo 11. marca pri generalnem direktorju Marku Kržišniku zbrali naši najboljši smučarji. Za njimi je spet zmaga na zimskih športnih igrah sozda ZPS, konec meseca pa se bodo spet znašli s štartnimi številkami na hrbtih na Soriški planini. To je torej smučarski predah med dvema pomembnima tekmovanjema, praktično pa je tudi konec smučarske sezone, zato so v pogovoru že lahko potegnili črto pod letošnjimi rezultati. Že nekaj let so naši smučarji najboljši na zimskih športnih tekmovanjih sozda ZPS, v pogovoru s tovarišem Kržišnikom pa so izrazili bojazen, da bo kmalu drugače, saj že dolgo ni med njimi nobenega novega, mladega smučarja.

Pogovor je nanesel tudi na razvoj Soriške planine in Fiese. Letošnje poletje bomo začeli z gradnjo novega počitniškega doma v Fiesi, dobra investicija pa bi bila tudi razširitev in modernizacija doma na Sorici. Le-ta se vse bolj razvija v smučarski center, ki pa še daleč nima vseh potrebnih objektov — od bifejev z napitki, sanitarij, izposojevalnic športne opreme, trgovskih centrov in tudi zanesljive in vedno prevozne ceste. Nekaj izboljšav sicer lahko naredimo sami, vendar pa je to širšega družbenega pomena, zato bo potrebno sredstva združevati v širšem okviru.

Razvoju športa pri nas bo veliko pripomogla tudi nova telovadnica. Sredstva zanj so že zagotovljena, zato lahko upamo, da bomo kmalu začeli z gradnjo. Telovadnica bo zelo

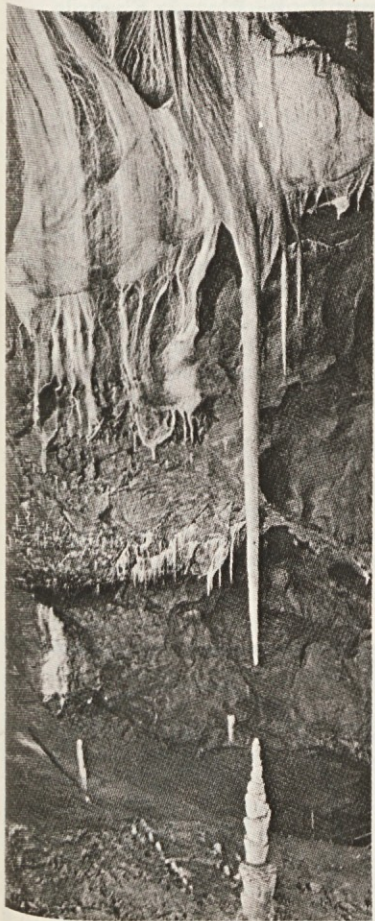
dobrodošla litostrojskim učencem, obenem pa tudi delavcem Litostroja, ki zdaj ali najemajo telovadnice

drugod, ali pa se sploh ne morejo ukvarjati s športom.

Tovariša Kržišnika so zanimale vse stvari v zvezi z letnimi in zimskimi športi. Spodbujal je smučarje, da organizirajo čim več izletov, da še bolj spodbudijo zimske športe. Vsi so se strinjali, da bo kmalu potrebno zaposliti tudi športnega referenta, saj redno zaposlen posameznik vsega tega ne bo zmogel.

Ob koncu so smučarji tovariša Kržišnika povabili na letošnje litostrojsko tekmovanje, ki bo 28. in 29. marca na Sorici, prosili pa so ga tudi za pokroviteljstvo naslednjih, jubilejnih — že dvajsetih — smučarskih tekmovanj na Sorici, kar je tovariš Kržišnik z zadovoljstvom sprejel.

M. M.

Turistično zanimiva in zelo lepa kraška jama na Češkem je Macoha (Mačeha)

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD Livarne

Zelo ugodni kazalci zaključnega računa v letu 1980 pa tudi količinska proizvodnja ulitkov nam bosta merilo in vodilo v letošnjem letu. Pogoji za to so z ene strani zelo ugodni — dobra zasedenost z delom, zaskrb-ljujoča pa je oskrba s potrebnimi surovinami in materiali. Posebno kritične so surovine, za nakup katerih potrebujemo devizna sredstva, teh pa je vedno premalo.

Pomanjkanje deviz ne pesti samo našega tozda, temveč tudi ostale, ki so udeleženi v kasnejših fazah proizvodnega ciklusa. Potrebno pa je vedeti: če onemogočimo izdelavo ulitkov kot prvo fazo skupnega proizvoda, tudi v kasnejših fazah deviz ne potrebujemo.

Poleg navedenih težav nam ovirajo proizvodnjo tudi pogoste okvare žerjavov in ostalih naprav, ki zavirajo normalno delo. V veliki meri nastopajo okvare tudi zaradi nepazljivosti delavcev, ali pa so nekateri deli in naprave slabe kvalitete ter izrabljene. Vsi ti problemi so bili vidni tudi lani, s prizadevnostjo slehernega delavca pa smo jih uspešno reševali in jih moramo rešiti tudi letos.

Izdelava modelov teče že kar nekaj časa zelo dobro, tako da kljub veliki zasedenosti z delom v livarnah ni potrebno dajati izdelave modelov v kooperacijo. Poglavitno delo v marcu je izdelava modelov za zobčnike za sovjetskega naročnika, pripravljamo pa izdelavo večjega modela za ohišje velikega Dieslovega motorja »V« tipa. Pričeli bomo izdelovati modele za dele Kaplanovih turbin za HE Mavčiče in za rudnik bakra Bučim Radovič iz Makedonije. Poleg izdelave modelov pa naši modelarji tudi popravljajo veliko starih modelov, posebno za stalne naročnike ulitkov,

kot so: Slovenija ceste, rudnik Bor in Majdanpek, Šumnik Raška itd.

Izdelava ulitkov sive litine poteka že nekaj mesecev enako, serije ohišij za reduktorje (za naročnika iz ZSSR) ter ulitki za dieselske motorje za poglavitne dele. Pri tem ne smemo pozabiti, da izdelujemo tudi ulitke za predvodilnik Kaplanovih turbin za HE Solkan ter standardne ulitke za našo viličarsko proizvodnjo.

Proizvodnja specialnih ulitkov je trenutno osredotočena na izdelavo oblozih plošč za cementarno Anhovo in Dalmacija cement iz Solina, pa tudi izdelava ulitkov za drobilce in mline naročnika Slovenija ceste in STT lepo napreduje. Trenutne težave so nastale sedaj, ko žarilna peč zaradi remonta ni obratovala več kot 14 dni.

Zaradi graditve nove livarne je izdelava jeklenih ulitkov otežkočena, vendar se kljub temu količina izdelanih ulitkov ni zmanjšala. Lahko trdimo, da delo teče zelo dobro.

V oblikovalnici izdelujemo večje ulitke za tretji mlin za mletje bakrene rude za Veliki Krivelj pri Boru; gonilne lopate za HE Solkan, Jugoturbino iz Karlovca in Minel iz Beograda pa so poglavitne pri izdelavi ulitkov blagovne proizvodnje. Zelo dobro je utečena proizvodnja oblozih plošč za rudniške mline, rudnik bakra Bučim Radovič in reduktorje za Sovjetsko zvezo.

V čistilnici končujemo izdelavo večjih zobčnikov za reduktorje in žerjave, posebno hitimo z izdelavo ulitkov za šesti polarni žerjav za ZSSR. Poleg ostalega pa izdelujemo tudi večje število manjših ulitkov proizvodnje črpalk, in to za naročnika Naftagas iz Novega Sada.

A. Gruđen

TOZD PPO

Po gospodarskem dinamičnem načrtu — 340 ton proizvodne realizacije — smo v februarju 1981 dosegli 150 ton proizvodne realizacije oziroma 45 odstotkov, blagovne proizvodnje pa smo odpravili samo 24 ton oziroma 7 odstotkov. Kumulativna proizvodna realizacija za dva meseca gospodarskega leta 1981 je 256 ton oziroma 46 odstotkov planirane, blagovna proizvodnja za isto obdobje pa 450 ton oziroma 81 odstotkov. Glede na gospodarski načrt za leto 1981, ki predvideva 4000 ton proizvodne realizacije, smo dosegli v dveh mesecih samo 7 odstotkov proizvodne in 12 odstotkov blagovne realizacije. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je proizvodna realizacija manjša za 8 odstotkov, blagovna realizacija pa večja za 68 odstotkov.

Iz dogovorjene proizvodne realizacije za februar 1981 so nam izpadla naročila za LTH Škofja Loka hidravlični krivilni stroj HRS-5-50... (P-62358), za Alpos — Šentjur pri Celju odvijalnik — navijalnik ONE-400-4000... (P-62388), za Energoinvest Tešanj pri Sarajevu hidravlični stebni stiskovalnik HSS-2-160 (P-62569), za Stankoimport — ZSSR pet hidravličnih vlečnih strojev HVC-2-100 (P-93122) in hidravlična oprema za hidravlične vlečne stroje HVO-2-400 za SR Romunijo. Navedene hidravlične stroje in hidravlično opremo smo odpravili našim kupcem konec februarja in v začetku marca 1981.

L. Gorjanc

TOZD Montaža

Turbine

Za HE Hemren Dam smo izdelali in 16. marca odpremili naknadno naročeno opremo, nujno potrebno na terenu kot začasno nadomestilo regulatorjev tlaka.

V zaključni fazi mehanske obdelave se za HE Obravac nahaja obroč, katerega Voith nujno potrebuje za preizkus spirale. Vsa ostala oprema za HE Obrovac je še vedno v fazi izdelave polizdelkov, mehanske obdelave in dobave izdelkov.

Žerjavi

Za PPO trenutno poizkusno montiramo štiri 40 tonske mačke in eno 40-tonsko dvigalo.

Za ZSSR za peto polarno dvigalo poizkusno montiramo 80-tonski maček.

V montaži za Rio Lempa trenutno poizkusno montiramo dvigalo 3,5 × 9,5 m, eno portalno dvigalo 27 t × 4,5 m in eno portalno dvigalo 85 — 30 t × 12,3 m.

Reduktorji

Za ZSSR poizkusno montiramo reduktor za glavni dvig 400 Mp.

Dieselski motorji

V fazi poizkusne montaže so štirje elevatorji za Crveno zastavo.

Mobilna dvigala za TVN so v zaključni fazi montaže.

Črpalke

Trenutno je v montaži trinajst raznih tipov črpalk za Ino iz Reke.

Funkcijsko preizkušamo dve črpalke P 6/6 za Tehnopromet iz Beograda.

Za vodovod Zagreb trenutno montiramo sedem črpalk tipa VO17/18 — III.

Za Tribalj Njivice montiramo še tri črpalke VO17/14.

TOZD Montaža je imela v februarju 1981 po gospodarskem načrtu predvideno količinsko realizacijo 378,0 t.

Uspelo nam je doseči 321,6 t oziroma 85,1 odstotka.

Od predvidene kumulativne količinske realizacije 464,0 t nam je uspelo doseči 532,7 t oziroma 115,0 odstotkov.

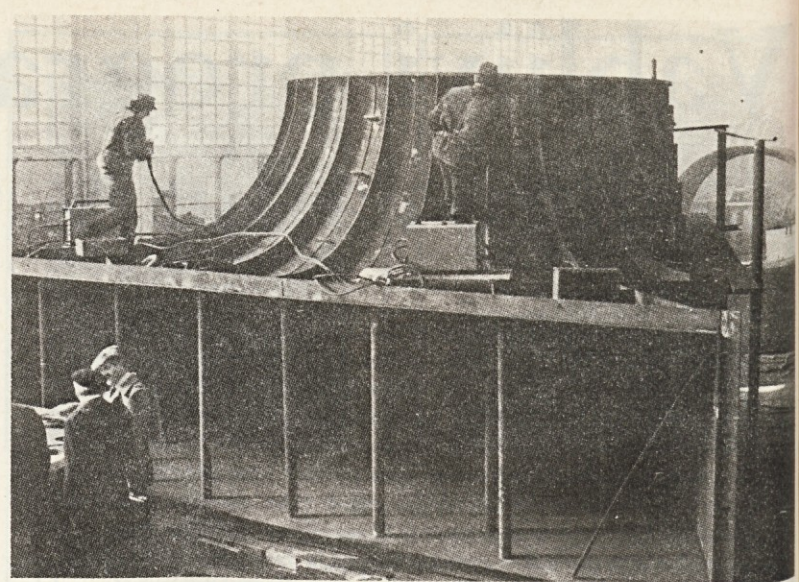
B. Seme

Silvan Štokelj

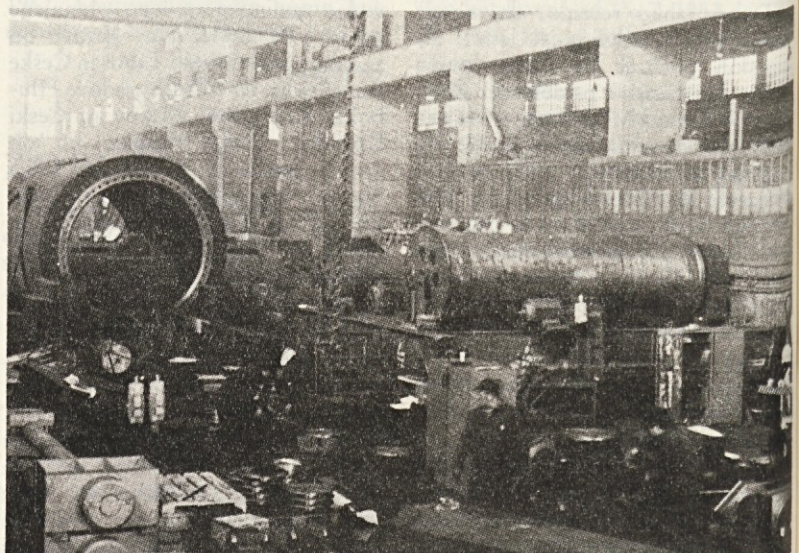
Pismo iz Nepala

Naši monterji stanujejo v glavni bazi v Dipayalu, nekateri pa v glavni zgradbi elektrarne, monterji Dalekovoda pa stanujejo tudi pod šotori na trasi, ker bi bila že sama pot navzgor in nazaj prevelik napor. Zaradi tako težkih pogojev je tem delavcem zagotovljen teden oddiha v Katmanduju, če prebijejo cela dva meseca na terenu. To je gotovo zelo humana gesta, in je prav, da so jo vnesli v samoupravni sporazum. Po dveh mesecih popolne izolacije je taka sprememba delavcem več kot potrebna, ta čas pa bodo lahko izkoristili za počitek in za pisanje svojcem.

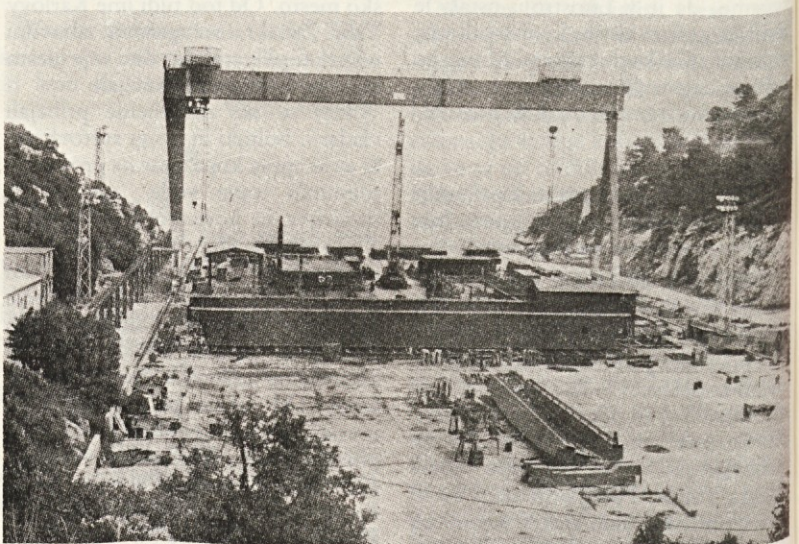
Pod nadzorom Ingre izvajajo gradbeno dela Nepalci sami. Ingra je namreč sklenila pogodbo z obema nepalskima izvajalcema gradbenih del, od katerih je den prevzel gradnjo tunela, drugi pa vsa ostala gradbeno dela. Več kot 90 odstotkov vsega gradbenega materiala — to je betonsko železo, cement, les in druge materiale, so morali prinesiti ljudje več kot sto kilometrov daleč. Kljub temu pa potekajo dela na gradbišču

Sestava in varjenje sifonskega kolena sesalne cevi za HE Solkan; teža je 18 ton (Foto: E. L.)

Montaža 80 tonskega mačka za San Salvador. V ozadju je plašč cevne mline za mletje rude v rudniku Bor (Foto: E. L.)

Pogled na prostor kjer nam kooperant Radež Blato iz Korčule izdeluje zvarjence za dvigala (Foto: Č. Gazić)

sti. V Nepalju je samo 12 odstotkov pismenih.

Kljub vsemu pa tudi Nepal počasi spreminja svojo podobo. Gradijo vse več elektrarn, cest, šol itd. Električno energijo, ki jo sedaj deloma uvažajo tudi iz Indije, bodo lahko kmalu izvažali, saj imajo velike in deročne reke. Izredno pomembne za razvoj pa so tudi ceste, katerih Nepal razen nekaj zvez skozi Katmandu proti Tibetu sploh nima. Splošen razvoj, ki bo vključeval tudi šolstvo in manjšo privrženost najrazličnejšim religijam, bo Nepalcem prinesel veliko boljše in udobnejše življenje. Razvoj gre torej naprej in prav je tako.

(Nadaljevanje prihodnjice)

